A°. 1858. N°. 295.

Opregte Woensdagsche

HAARLEMSCHE COURANT

van 15 December.

Deze Courant wordt dagelijks, met uitzondering van Zon- en Feestdagen, uitgegeven. — Prijs : *f* 5 in de drie maanden.

VAN DEN RIJN, 13 December.

Het ontwerp van een concordaat met Rome is aan de luxemburgsche Landstenden in geheim committé voorgelegd. Rome verlangt vooraf verzekerd te zijn, dat een dergelijk verdrag niet, na geteekend te zijn, door deze vergadering, in welke de anti-clericalen de meerderheid hebben, zou worden afgekeurd, en wenscht, dat Luxemburg een bisdom zal worden, waarvoor eene uitgave van 20,000 zou worden gevorderd.

PARIJS 12 December.

Van verschillende zijde worden berigten medegedeeld. waaruit blijkt, dat, zooveel in Wallachye, als Moldavie, de voorloopig aangestelde kaïmakams tot zulke willekeurige handelingen hunne toevlugt hebben genomen. dat de aandacht der diplomatie op dezelve is gevestigd geworden en de te Konstantinopel residerende vertegenwoordigers der mogendheden, welke de parijsche Conventie van 19 Augustus jl. hebben geteekend, herhaaldelijk uit dien hoofde vergaderd zijn geweest. In bijzondere berigten uit de turksche hoofdstad, de dagteekening voerende van 3 December, komt voor, dat deze vertegenwoordigers, na eene langdurige beraadslaging. tot het besluit zijn gekomen, om niet terugtekomen op hetgeen is geschied, vermits het nietig verklaren of wijzigen van eenmaal genomene besluiten met groote bezwaren gepaard zou gaan, en om alleen eene uitzondering te maken, omtrent een besluit van den minister van Binnenlandsche Zaken in Moldavie, waardoor aan den heer *Catardji* persoonlijk de gelegenheid zou worden gegeven om weder de betrekking van kaïmakam te aanvaarden. Algemeen hadden de vertegenwoordigers der europesche mogendheden evenwel begrepen, dat de diplomatie de handelingen der kaïmakams gestrengelijk behoorden aftekeuren.

Inmiddels is, naar men verneemt, heden alhier het berigt ontvangen, dat het is gebleken uit het te Djeddah door de fransche en en engelsche commissarissen ingestelde onderzoek, dat de hoofdbewerker der moord-tooneelen te dier plaatse niemand anders is geweest als *Namik-bassa*, de gouverneur der stad. Men voegt daarbij, dat de heer *Sabatier* en de kapitein *Pullen* zich onverwijld hadden begeven naar het paleis van den gouverneur, en den bassa te midden van zijnen staf hadden gevangen genomen; — dat *Namik* onverwijld was overgebragt aan boord van een der oorlogschepen en dat de commissarissen nadere instructien van hunne gouvernementen hadden gevraagd.

Men maakt de aanmerking, dat, ingeval deze berigten met de waarheid overeenkomstig worden bevonden, het gebeurde in Turkije een diepen indruk zal maken, en vermoedelijk aanleiding zal geven tot beklag van de zijde der Porte, die tot dusver nog weinig geneigdheid aan den dag heeft gelegd om, wegens het voorgevallene te Djeddah, aan Frankrijk en Engeland eene genoegzame voldoening te verschaffen. De heer *Sabatier*, de fransche commissaris, moet hebben gevorderd, dat *Namik-bassa*, na schuldig te zijn bevonden, onverwijld zal worden ter dood gebragt op de plaats, waar een der consulaire agenten is vermoord, ten einde op die wijze aan de turksche bevolking ontzag voor Europa zal worden ingeboezemd.

— Heden is de heer *Mon*, de nieuw benoemde spaansche ambassadeur, plegtstatig door den Keizer ontvangen. Een battaillon zouaven der garde was ter eere van dien staatsman op het binnenplein der Tuilerien onder de wapenen gekomen. De gezant is door den heer *Feuillet de Conches* in het paleis binnengeleid en aan den Keizer voorgesteld, in tegenwoordigheid van de ministers en de groot-dignitarissen van het Huis des Keizers.

— De dagbladpers hier ter stede houdt zich bezig met de pogingen, welke thans in Engeland, onder anderen, door den heer *Bright* worden aangewend, in het belang der electorale hervorming. Het ultramontaansche hoofdorgaan *l' Univers* is blijkbaar zeer te vreden met de door dien volksleider uitgelokte beweging, en laat niet na met welgevallen aantemerken, dat de voorstanders der hervorming dagelijks veld winnen en buiten eenigen twijfel hun doel zullen bereiken. In dat blad wordt de aandacht gevestigd op *de geheime stemming*, welker invoering door de hervormers wordt gewenscht en waartegen de behoudende partij zeer zeker met kracht zal opkomen, omdat in *de openlijke stemming* hoofdzakelijk de waarborg is gelegen voor den invloed van de territoriale aristocratie in Groot-Brittaanie. Met toepassing van het beginsel der openlijke stemming is het, volgens de *Univers*, voor de bruikers der landen zeer bezwaarlijk om in eenen anderen geest te stemmen dan hun landheer, en is het vooral van belang voor Ierland, dat door de invoering van de geheime stemming de doodelijke slag zal worden toegebragt aan den invloed van den landlord.

„ De strijd (dus eindigt het betoog van de *Univers*) is alzoo aangevangen en de oorlog is verklaard tusschen den territorialen en den industriëlen eigendom. Beide beginselen trachten wortelen te schieten en zich een steun te verschaffen bij de menigte. Met het eerste mag men gelijk hebben, maar de menigte is gestemd voor het tweede en de engelsche aristocratie, die de menigte niet voor demoralisatie en ellende heeft weten te vrijwaren, heeft maar al te zeer reden om te vreezen, dat deze zich tegen haar zal verklaren De heer *Bright* en zijne medestanders mogen alles verkrijgen, of slechts een klein deel van 't geen zij wenschen, doch zooveel is zeker, dat zij de territoriale aristocratie zullen hebben verzwakt en de democratie versterkt. Ieder voelt, dat de ontknooping nadert; — dat nog eenige tegenstand zal moeten worden overwonnen, en men zich nog eenige opofferingen zal moeten getroosten, waardoor het bereiken van het groote doel wordt vertraagd; maar dat men daarheen streeft, en men het onvermijdelijk zal moeten bereiken. In de oude engelsche Constitutie is eene bres geschoten, zoodat zij niet lang meer stand zal houden. Welke zullen de gevolgen zijn van haren val? Wij voor ons, aarzelen niet te verklaren, dat in de eerste en voornaamste plaats daaruit voor Engeland zal voortvloeijen eene zeer merkbare vermindering van magt, wat het buitenland aangaat. Wat het binnenland betreft, zoo moge men bloedige botsingen weten te voorkomen, maar men zal den ondergang van instellingen niet kunnen verhoeden, die op den tegenwoordigen toestand berusten, De anglicaansche instellingen zullen het eerst komen te vervallen, en daardoor zal, naar onze overtuiging, een der zwaarste slagen worden toegebragt, welke het Protestantismus heeft ondergaan in deze eeuw, welke getuige is van haren doodstrijd."

PARIJS, 13 December.

In eenige diplomatieke kringen wordt verkondigd, dat Keizer *Napoleon* een brief heeft geschreven aan lord *Brougham*, waarin Z. M. de verzekering geeft, dat de emigratie van vrije arbeiders van de kust van Africa geheel zal ophouden, vermits de fransche Regering bepaald besloten heeft, om een einde te maken aan het overbrengen van die lieden naar de fransche kolonien. De commissie, welke belast is met het onderzoeken van deze aangelegenheid, heeft evenwel, naar men verneemt, in haar rapport een gunstig oordeel uitgebragt over het behoud van het thans bestaande.

— Omtrent hetgeen met *Namik-bassa*, den gouverneur van Djeddah, zal geschieden, zijn veschillende opgaven in omloop. Men houdt vol, dat de heer *Sabatier* aandringt op het ter dood brengen van dien bewindsman. In andere berigten komt voor, dat *Namik-bassa* aan boord is van het britsche stoomvaartuig *Caradoc*, vermits de fransche stoomkorvet *Duchayla* nog niet voor Djeddah is aangekomen, en dat hij naar Konstantinopel zal worden overgebragt.

— De Prins en de Prinses *van Monaco* zijn hier ter stede aangekomen. Het wordt bevestigd, dat de onderhandelingen, omtrent den verkoop van het vorstendom Monaco, zonder gevolg zijn gebleven. Daarentegen zal een fransch ingenieur, met goedvinden der Regering alhier, worden gemagtigd, om in russische dienst overtegaan voor het besturen der havenwerken, welke thans te Villafranca worden aangelegd. — De heer *Letellier*, vroeger redacteur van de *Assemblée Nationale*, is, naar men verneemt, benoemd tot hoofd-redacteur van het in de fransche taal te Petersburg uitkomende dagblad. Dezer dagen zal de heer *Letellier* de reis naar de genoemde hoofdstad aannemen.

— De stedelijke Raad alhier heeft bepaald, dat de Champs-Elysées zullen worden aangelegd tot een openbaren tuin. De werkzaamheden zullen weldra beginnen. De plannen en grondteekeningen zijn vastgesteld, zoodat reeds de bakens zijn geplaatst voor de aanteleggen lanen, grasperken en wat des meer zij.

— Prins *Napoleon* heeft eene circulaire uitgevaardigd, waarin hij aandringt op de gelijkstelling der koloniale drukpers met die van het moederland. Dat stuk wordt in het dagblad *la Presse* zeer gunstig beoordeeld. De Prins houdt zich ijverig bezig met het onderzoek van de maatregelen, welke zullen kunnen worden genomen in het belang der kolonien, en heeft heden voormiddag lang gearbeid met den Keizer.

— Het zeggen is, dat de Senaat, terstond nadat de zitting zal zijn geopend, zal worden geroepen om te beraadslagen over een senaats-besluit, strekkende tot het verleenen van een vast jaargeld van 10,000 fr. aan de leden van het Wetgevende Ligchaam, in stede van de tegenwoordige betaling, welke verschilt, naar gelang van den duur der zitting. Men gelooft niet, dat dit ontwerp tegenkanting zal ondervinden.

BRUSSEL, 13 December.

De heer *Louis Goblet* is tot afgevaardigde benoemd, met 1212 van de 1361 uitgebragte stemmen. Op den heer *Watteeu* waren slechts 87 stemmen vereenigd.

's GRAVENHAGE, 14 December.

Bij Zr. Ms. besluit van 10 Dec. zijn benoemd tot notarissen binnen het arr. 's Hertogenbosch: ter standplaats Veghel, jhr. *L. R. L. J. de Kuyper*, plaatsvervangend kantonregter en cand.-not. aldaar, en ter standplaats Erp, *A. Meijer*, cand.-not. te Bladel.

— Bij kon. besluit van 9 Dec. is het kantoor der dir. bel. en acc. te Vleuten c. a. ingetrokken en vereenigd met dat van Kockengen c. a. op den voet van één kantoor, onder voortdurend beheer van den ontv. *J. R. Seilberger*, aldaar.

— Bij besluit van 22 November jl., heeft Z. M., beschikkende op een rekest van *H. J. L. Minderop*, reeder en assuradeur te Rotterdam, als benoemd directeur eener aldaar onder den titel van „ De Verzekering-maatschappij de Vriendschap" te vestigen naamlooze vennootschap, bewilliging verleend tot het opzigten van die maatschappij, op den voet en onder de voorwaarden, bij het ten rekeste overgelegde ontwerp der acte van oprigting omschreven.

— Bij de gisteren in de Tweede Kamer voortgezette algemeene beaaadslaging over het hoofdstuk der staatsbegrooting voor Oorlog, heeft de heer *Thorbecke* doen opmerken, dat het aanbieden en behandelen eener wet tot vaststelling der organisatie van het leger o. a. dit belangrijke voordeel zal opleveren, dat daardoor de bekendheid met de zaak en bij gevolg ook hare populariteit bevorderd zullen worden. Een ander voordeel daarvan zou dit zijn, dat het een middel zal wezen om weelde, traditionele weelde, bij het defensiewezen tegen te gaan. Hij wenschte voor de begrooting van Oorlog een matig cijfer te stellen, en hij bestreed de meening, dat dit cijfer niet *vooraf* bepaald zou kunnen worden, maar telkens naar de behoefte moest worden vastgesteld. Voor het overige erkende hij, en wenschte hij, dat meer algemeen erkend werd de noodzakelijkheid der voorbereiding tot eene krachtige verdediging, ook in den tijd van vrede. Het kwam er voor alles op aan, dat de uitgaven goed besteed werden; ook daaraan zou de discussie over de wet op de leger-organisatie dienstbaar kunnen zijn. Op dat standpunt zich stellende, moest hij er op aandringen, dat het cijfer verminderd werd; niet om daardoor eenigen dwang uitteoefenen, maar tot een teeken, dat de Kamer een matiger cijfer verlangt; zulk een teeken wenschte hij in de begrooting zelve optenemen.

De heer *van Hall* heeft verklaard, dat hij veel van hetgeen de vorige spreker gezegd had uit volle overtuiging beamen kon. Ook hij toch oordeelde, dat men zich een cijfer voor Oorlog moet voorstellen, dat de krachten van de natie niet te boven gaat; maar hij meende steeds, zooals hij reeds verl. zaturdag had verklaard, dat het voorgestelde eindcijfer niet te hoog was, in verband met onze geldmiddelen, en met het oog op hetgeen wij te verdedigen hebben. Hij kon een vorigen spreker (den heer *van Nispen*) niet toegeven, dat onze Staat een Staat van den derden rang was. Nederland toch had veel in eigen boezem te verdedigen; maar bovendien bezat het een groot kapitaal in Indie. Als andere Rijken in Europa een derde, een vierde of een vijfde van hunne inkomsten voor Oorlog uitgeven, dan mogen wij wel een negende daarvoor besteden. Hij stelde 's Rijks inkomsten, met die uit O-Indie, op 100 millioen, en daaruit leidde hij af, dat er voor Oorlog slechts een negende besteed werd.

Z. E. de minister van Oorlog heeft de toezegging van eene aanstaande voordragt van wet op de organisatie van het leger herhaald.

Ten aanzien der gemaakte bedenking op de voeding van den soldaat, heeft Z. E. doen opmerken, dat de hoeveelheid brood, welke wordt verstrekt, gelijk is aan die, welke in andere landen wordt gegeven; — dat dit brood is van goede hoedanigheid, vooral daar, waar garnizoens-bakkerijen aanwezig zijn; — dat hij heeft gelast, dat aan den soldaat dagelijks een half pond vleesch wordt gegeven, en meent te kunnen verzekeren, dat dergelijke voeding op de ligchamelijke gesteldheid, vooral van de militiens uit de steden, een gunstigen invloed heeft; — dat hij echter moet toegeven, dat de soldij, welke niet hooger is dan in 1795 is bepaald, als wanneer het geld zeker meer waarde had dan thans, niet toelaat, dat, vermits de soldaat in zijne eigene voeding moet voorzien, daarvan veel kan overblijven; — dat daarin zoude kunnen worden voorzien, maar niet dan met eene verhooging van het eindcijfer, waarvoor hij is teruggedeinsd.

De minister heeft hulde toegebragt aan de militaire instellingen van Belgie, 't welk zich, in dat opzigt, zulke belangrijke opofferingen getroost, ter handhaving zijner onzijdigheid.

Met betrekking tot het verminderend aantal der vrijwilligers bij het leger heeft de minister doen opmerken, dat de koloniale krijgsmagt, en in de eerste plaats het oost-indische leger, grootendeels uit vrijwilligers moet worden gevoed, en dat dit aantal in de laatste tien jaren 7800 heeft bedragen.

Na nog eenige woordenwisselingen, bij welke sommige leden hunne denkbeelden nader hebben ontwikkeld, en ook over de geheimhouding, der Kamer opgelegd, is gesproken, heeft de minister verklaard, er geen bezwaar in te zien, dat bij de overweging van de wet van organisatie de algemeene beschouwingen aan eene openbare beraadslaging werden onderworpen, en heeft Z. E. ook gemeend, dat eerlang bij den Hoogen Raad zal worden uitgemaakt. of het besluit van 1814, betreffende de kazernering, nog verbindend is,

De heer *Elout* heeft verlangd te vernemen, of de levering van troepen aan het Duitsch Verbond, voor Limburg, niet door eene bijdrage in geld zou kunnen worden vervangen. Z. E. de minister van Buitenlandsche Zaken heeft geantwoord, dat hij deze aangelegenheid in nadere overweging zal nemen.

De heer *v. Hall* heeft den minister van Oorlog in bedenking gegeven, om de vraag, of de opgelegde geheimhouding kan worden opgeheven, in committé generaal te behandelen. De voorzitter heeft dit niet noodig geacht, vermits de door de Kamer opgelegde geheimhouding ook, volgens het reglement, kon worden opgeheven.

— In de bijeenkomst van de Tweede-Kamer van heden zijn de onderdeelen van de laatstelijk ingediende begrooting van het *tiende* hoofdstuk, voor de kosten voor het leger, in overweging genomen.

De kosten van het nachtleger zijn door den heer *S. v. 'sGrav.* ter spraak gebragt, welke heeft vermeend, dat voor dat onderwerp meer werd gevraagd, dan men wist, dat noodig zou worden bevonden, ten einde dit meerdere tot andere doeleinden te bezigen. De minister v. Oorlog heeft deze bedenking bestreden; begrepen, dat die zaak behoorde te blijven, zooals zij thans is geregeld, maar heeft verklaard, dat hij eene proef zoude nemen, om te weten, of er aan bezuiniging op dit onderwerp kon worden gedacht.

De heer *de Bieberstein* heeft eenige inlichting verlangd, ten aanzien van de wanordelijkheden, welke, volgens het algemeen gerucht, op de militaire Academie te Breda hebben plaats gehad, en heeft verlangd, te vernemen, in hoeverre men was geslaagd om onder de aldaar aanwezige jonge lieden orde en tucht te herstellen. Naar zijn inzien, behoefde men daartoe de Academie geenszins, gelijk hij zich uitdrukte, in een straf-battaillon te herscheppen, en zoude hij, des gevraagd, den minister wel uit zijne oude soldatendoos een of ander middel weten aan de hand te geven, 't welk met vrucht kon worden aangewend.

De minister heeft geantwoord, dat hij wel kan bevroeden, dat de bedoelde Academie de belangstelling der leden van de Staten-generaal heeft opgewekt; — dat er indedaad bij die instelling wanorde heeft plaats gehad, en de Regering dadelijk maatregelen heeft genomen, om daarin te voorzien. Z. E. heeft verklaard te vertrouwen, dat men niet zal vergeten, dat men in dezen te doen heeft met jongelieden; — dat men ook jong is geweest; en men van jonge menschen niet dezelfde bedachtzaamheid kan vergen, als van mannen van rijperen leeftijd; — dat eene commissie van inspectie naar Breda is gezonden; — dat haar verslag nog niet is ingekomen, maar dat de Regering hare voorstellen dadelijk in overweging zal nemen, en zich over de voorgedragen maatregelen beraden.

Op de aanmerking van den heer *S. v. s'Grav.* betreffende het materieel van de artillerie, heeft de minister te kennen gegeven, voor het oogenblik geen strijd te willen voeren over de vraag, betreffende de afschaffing van ligt en de aanschaffing van zwaar geschut, en voor de onderwerpelijke begrooting den maatstaf te hebben behouden van zijnen voorganger.

Wat de geweren betreft, heeft de minister verklaard, dat het zijne overtuiging is, dat geheel de infanterie voorzien moet worden van ver-dragende vuurwapenen, om aan dezelve gelijke

kracht te verzekeren, als van die, welke tegen haar kan worden overgesteld. De vertraging in de vervaardiging der dusgenaamde minié-geweren is, volgens den minister, het gevolg van het aangenomen beginsel, om dergelijke wapenen zoo eenvoudig, maar tevens zoo doeltreffend mogelijk te maken, en van eenig verschil over het aanbrengen van een goed vizier; — dat echter, op goeden grond, daarin is voorzien, en dat voor het einde van het volgende jaar 15000 dergelijke geweren, van de 48000, die nieuw en nooit gebruikt zijn, in gereedheid zullen wezen.

De heer *Dommer* heeft een amendement op het materieel van de genie, waarvoor *f* 469,200 is aangevraagd, aangekondigd. Hij heeft verklaard, dat dit geenszins als een blijk van wantrouwen jegens den minister moest worden aangemerkt, want dat, al konde de Kamer zich geenszins met zijn voorstel in dit opzigt vereenigen, hij daarom toch de begrooting niet zoude verwerpen.

De heer *S. v. 's. Gr.* heeft zich tegen het amendement verklaard, om dat daaraan een bewijs zoude worden gehecht van den wensch der Kamer, om een verminderd eindcijfer der begrooting te zien voordragen, en het zijne overtuiging is, dat dit eindcijfer, in het belang des lands, eer een verhoogd, dan een verminderd bedrag vereischt.

De heer *L. D. Storm* heeft aanmerking gemaakt op den regtstoestand der vestingen, in staat van beleg, als steeds berustende op fransche en voor de bevolking hoogst bezwarende verordeningen. De heer *de Bieberstein* heeft verlangd, dat Maastricht op gelijken voet als de verdere vestingen van den Staat zoude worden behandeld.

De heer *Thorbecke* heeft aangemerkt, dat de voordragt, volgens den minister zelven, moet worden aangemerkt als van een tijdelijken aard, en derhalve zoodanig kan worden ingerigt, dat met dezelve de zaken alleen gaande kunnen worden gehouden. Naar zijn inzien, kan het amendement daartoe strekktn, en wel te meer, dat de verminderen som de vestingen betreft, en sedert lang bij deze Kamer is beweerd, dat men te veel vestingen heeft en behoudt, en het tijd wordt om verscheidene van dezelve te verlaten.

Verscheidene leden hebben nog verder het woord daarover gevoerd, als de heeren *ten Cate, v. Zuylen, S. v. d. Oye, v. Rheede, Dommer, v. Deinse, Hugenholtz, S. v. 's Grav., Thorbecke, de Bieberstein* en *v. d. Linden.* Het amendement is daarbij verdedigd en bestreden. De minister van Oorlog heeft verklaard, dat, als het mogt worden aangenomen, het alleen zou kunnen worden toegepast op nieuwe werken, want dat in het onderhoud der bestaande toch moet worden voorzien; — dat de nieuwe werken voornamelijk betrekking hebben tot de kustverdediging, en het voltooijen van hetgeen nog ontbreekt aan de hollandsche linie, in welke, als de laatste te verdedigen, zoo veel belang wordt gesteld, en men toch nimmer kan weten, wat de toekomst zou kunnen opleveren.

Bij stemming is het amendement, met 34 tegen 27 stemmen, *verworpen. Voor* hebben gestemd de heeren *Reinders, Westerhoff, Hoynck, de Lom, ten Cate, v. d. Veen, Zijlker, Idzerda, Hengst, Anemaet, Hugenholtz, Beens, Dullert, Thorbecke, L. D. Storm, Bots, Meeussen, Meylink, v. d. Linden. Strens, v. Nispen, Sloet, v. Eck, Heemskerk, v. Hoevell, Jespers* en *Dommer.*

Tegen het amendement hebben gestemd de heeren *Delprat, Wintgens, v. Deinse, D. v. Twist, v. Zuylen, v. Akerlaken, Lijclama, v. Amerongen, Gevers, Stolte, Hoekwater, v. Rheede, de Brauw, Slicher, S. v. 's Grav., S. v. d. Oije, v. Franck, Hofmann, Sander, Mackay, Wijbenga, Kien, v. Lijnden, Dirks, Luyben, Elout, v. Voorthuizen, Schimmelpenninck, v. Asch van Wijck, van Hall, v. Foreest* en *Godefroi.*

Door den heer *L. D. Storm* is voorgesteld om het bedrag der pensioenen te beperken tot de aangevraagde som en geene overschrijvingen daarop toetelaten; — met het doel om in geen geval uitbreiding te kunnen geven aan het verleenen van pensioen. De minister van Oorlog heeft daarop aangemerkt, dat zich alsdan gevallen zouden kunnen voordoen, in welke hij buiten staat zoude zijn om aan wettelijke aanspraaken te voldoen; dat hij geen outijdig pensioen heeft verleend, en dat ook niet zal doen, maar dat zich omstandigheden kunnen voordoen, dat het verleenen van pensioen onvermijdelijk wordt. Het voorstel is, met 47 tegen 15 stemmen, *verworpen.*

Het geheel van het hoofdstuk is, met 40 tegen 22 stemmen, *aangenomen. Tegen* hebben gestemd de heeren *Westerhoff, Hoynck, ten Cate, v. d. Veen, Zijlker, Idzerda, Hengst, Anemaet, Hugenholtz, Beens, Dullert, Thorbecke, L. D. Storm, Bots, Meeussen, v. d. Linden, v. Nispen, v. Eck, Heemskerk, v. Hoevell, Jespers* en *Reinders.*

Op voorstel van den heer *v. Deinse* is, met 33 tegen 29 stemmen, besloten, ééne avondzitting te houden, en dan over het departement van Kolonien te beraadslagen.

HAARLEM, 14 December.

Uit Berlijn wordt gemeld, dat men het ten minste als twijfelachtig moet stellen, of Koningin *Victoria*, in de tegenwoordige omstandigheden, het Hof van Pruissen een bezoek zal brengen.

Berigten uit Londen melden, dat lord *Napier*, gezant in de Ver. Staten, naar 's Gravenhage zal worden overgeplaatst; lord *Lyons* van Florence naar Washington; de heer *Scarlett* uit Brazilie naar Florence; de heer *Forbes* van Dresden naar Rio, en de heer *Paget* van Berlijn naar Dresden.

Berigten uit de O. Indien, te Marseille ontvangen, melden, dat te Hongkong tijding was aangebragt, dat de chinesche opstandelingen weder in aantal en vermogen toenamen, en zich zelfs van Nankin zouden hebben meester gemaakt, en dat welligt uit dien hoofde de Regering van Pekin zich handelbaarder betoonde jegens de Europeanen. — Op Manilla had men berigt, dat de Regering van Cochin-China weigerde om met de Franschen en de Spanjaarden in onderhandeling te komen.

Naar men vernemt, zal den 1sten Mei aanst. het volgende mouvement bij de corpsen van het leger plaats hebben: het 5de reg. infanterie, thans in Zeeland in garnizoen, zal vervangen worden door het 6de reg. inf. uit Breda; het 3de reg. inf. te Maastricht zal in de plaats treden van het 6de, thans te Breda in garnizoen, terwijl het 5de reg., uit Zeeland, het 3de reg. inf. te Maastricht zal vervangen. De batterij rijdende artillerie, te 's Gravenhage in garnizoen, zal naar Leiden terugkeeren en vervangen worden door eene batterij veld-artillerie uit Utrecht.

— Het aantal jongelieden, ingeschreven aan de Kon. Academie te Delft, bedraagt thans 216; verdeeld als volgt: 29 doctoren in de regten, voor oost-indische ambtenaren der 1ste kl.; 88 voor oost-indische ambtenaren der 2de kl.; 99 voor algemeene studie, en 7 voor het ijkwezen en de accijnsen.

— De Bank te Berlijn heeft haar disconto tot *vier* en hare beleening-rente tot *vijf* ten honderd teruggebragt.

— De Handelm. heeft vijf schepen bevracht; vier van Amsterdam en een van Rotterdam.

SCHEEPSTIJDINGEN.

AMSTERDAM, 14 December. Den 13den dezer in Texel binnengekomen: *Dina*, de Haan, Batavia, l. v. Cowes; *Rijnbrandt*, de Lange, Suriname; *Petrus Horreus*, Swieting, Londen; *Jacoba Gesiena*, de Groot, St. Petersburg. Gisteren nog: *drie Gebroeders*, Visser, Londen; en uitgezeild: *Emma*, Wilson, Londen; *Jane Isabella*, Wright, Sunderland; *Faedrenesminde*, Stibolt, Tonsberg. Wind z.

Den 13den dezer in Helvoet binnengekomen: de stoomb. *Earl of Auckland*, Londen; *Boreas*, Schiedges, Charleston; en uitgezeild: *Helena & Anna*, Lupcke, Charleston; *Norden*, Svendsen, Noorwegen. Wind z.

Den 13den dezer in Brouwershaven binnengekomen: *Constance*, Söderberg, Batavia naar Rotterdam.

Voor 24 Oct. te Batavia binnengekomen: *Stad Nijmegen*, Cruys, *Jan Pietersz. Koen*, Hugenholtz, *vier Gezusters*, Bik, *Burgem. van Reenen*, van der Meer van Kuffeler en *drie Gezusters*, Fischer, alle 5 van Amsterdam; *Catharina Maria*, van den Tak, *Jonge Jan*, Pfeiffer, *Souburg*, Evers, *Johannes Lodewijk*, van de Waal, *President Plate*, Harten, *Willem de Zwijger*, van den Dries en *Copernicus*, Visser, alle 7 van Rotterdam; *Louis Meijer*, Hazewinkel, Dordrecht; *Tagal*, Göbel, Foo-chew-Foo; *Trijntje Fenna*, des Ruelles, Singapore; *Baron Forstner van Dambenoy*, Kruymel, Point de Galle; *twee Cornelissen*, Kreije, Bristol; *Christina Agatha*, Esink, Liverpool; *Gerardus Jacobus*, Kilian, Cardiff naar Singapore.

Den 22sten Nov. van Konstantinopel uitgezeild: *Nummer* 2, Jenichan, Amsterdam naar Galatz; 27 dito *Stientje Roemelingh*, Bruins, Londen naar dito; *Wester-Schouwen*, Boon, Cardiff naar dito.

Den 12den dezer te Plymouth binnengekomen: *California*, de Wijn, Amst. naar Batavia, wegens tegenwind, alles wel aan boord.

Den 10den dezer te Liverpool binnengekomen: *Fanny Sernes*, Kramer, Rio Grande.

BEURS VAN AMSTERDAM.

Prijzen der Effecten.

14 *December* 1858. 4½ *ure.*

	van	*tot*	*gebl.*
NEDERLAND.			
Thesaurie 5 p	—	—	—
Ned. Bank 4 „	—	—	—
W. Schuld 2½ „	64⅝	¾	64 11/16
„ . 3 „	76	5/16	—
„ 4 „	98 7/16	⅝	98 9/16
Amort. Sd. 3 „	92⅝	—	—
Handl. Ms. 4½ „	142⅛	½	142⅜
O. I. Leen. 4 „	98 3/16	—	—
Holl.-Spw. . .	—	—	—
Leening 4½ p	—	—	—
Rijn-Spw. 4½ „	—	—	—
M. Weldd. 4 „	—	-	
BELGIE.			
Cert. W. S. 2½ p	—	—	—
„ *Rots.* 2½ „	53¼	—	—
FRANKRIJK.			
Certif. . . . . 3 p	—	—	—
SPANJE.			
Oblig. . . . . 1½ p	30 7/16	½	—
„ . . . . 3 „	46	—	—
„ Bin. 3 „	42¼	7/16	42⅜
Am.-Schuld	—	—	—
Bew. Coup.	6¼	—	—
PORTUGAL.			
Oblig. . . . . 3 p	47¼	5/16	—
„ 1856. 3 „	45 13/16	⅞	—
„ Uitgest. .	—	—	—
RUSLAND.			
Hope & Co. 5 p	106⅜	—	—
„ 5 „	103⅞	—	—
Certif. Obl. 5 „	91⅞	92	—
„ „ 4 „	—	—	—
„ *Stglts* 4 „	—	—	—
„ N. 4 „	86⅛	—	—
„ 54 5 „	98 1/16	—	—
„ 55. 5 „	102⅝	¾	—
„ Hamb. 5 „	—	—	-
„ Lond. 5 „	—	—	—
„ „ 4½ „	99⅛	—	—
Insch. . 6 „	—	—	—
Cert. . 6 „	66 15/16	67	—
POLEN.			
Aand. 1835. *f*	157¾	—	—
Oblig. . . . . 4 p	82⅜	½	—
PRUISSEN.			
Oblig. . . . . 4½ p	—	—	—
Aand. 54. 3½ „	209½	—	—

	van	*tot*	*gebl.*
OOSTENRIJK.			
Obl. *Goll.* 5 p	—	—	—
„ „ 4 „	63¾	—	-
„ Met. 5 „	77 5/16	½	77⅜
„ r. Amst. 5 „	86⅝	⅞	86⅝
„ Nat. 5 „	77 15/16	78¼	78 1/16
„ 54. 2½ „	39⅛	3/16	—
Wener Bank *f*	—	—	—
„ . . „	394	—	—
„ 4 p	339	—	—
NAPELS.			
Cert. L. B. 5 p	—	—	- -
„ *Rots.* 5 „	—	-	—
DENEMARKEN.			
Obl. Lond. 5 p	—	—	—
„ 3 „	—	—	—
BRAZILIE.			
Geldl. 24. 5 p	99⅝	—	—
„ 39. 5 „	—	—	—
„ 43. 5 „	—	—	
„ 52. 4½ „	—	—	—
SARDINIE.			
. . . . 5 p	—	-	—
PERU.			
Geldl. 54. 4½ p	89½	—	—
„ Parijs. .	—	-	—
ECUADOR.			
Obl. 1855. 1 p	16½	17	—
VENEZUELA.			
Obl. 6 th. 4½ p	41½	⅞	41¾
„ Uitg. 2½ „	15⅜	½	—
GRENADA.			
Oblig. . . . . 3½ „	20 3/16	¼	-
„ Uitg. . .	5¾	1 3/16	—
MEXICO.			
Oblig. . . . . 3 p	18⅛	3/16	18⅛
N.-AMERICA.			
Philad. *Hope f*	795	—	—
„ Lt. B.	—	- -	-
„ *Rots.* 6 „	—	—	
Am. Bankact.	—		--
Ill. Spw. Aand.	—	—	—
„ Obl. O. B. 7 „	84⅝	—	.
Louisiana 5 p	102	—	—
GRIEKENLAND.			
Obl. 1825 p.	—	—	—

Handelm. contant 142 à ⅛. Russische spoorweg 80¼; dito volgefourn. *f* 245 à ½; dito Hypotheek 90⅝. Beijersche spoorweg 41½. Frans. Oostenr. spoorweg bij *Hope* 131. De 4 pc. Thesaurie 1858 97. De 5 pc. Metall. div. dat. 77¼. Landwarrants 5. — Beleening 3½. Prolongatie 3. Disconto 3½.

Aldus opgemaakt door het Bestuur der *Effecten-Societeit:*

J. BRASKAMP, *waarnemend President.* IJ. DE KOCK, *Secretaris.*

Binnenl. fondsen, met goeden handel, williger; oostenrijksche minder gevraagd; russische Stiegl. *iets meer begeerd; de overige gunstig gestemd.*

WEENEN, 14 December. De 5 pc. metall. 84.40.

LONDEN, 14 December. De 3 pc. gecons. resc. 97 à ⅛.

WISSELCOURS.

Amsterdam, den 14den December 1858.

Petersburg 3/m. *f* 172. *Porto* 3/m. *f* 41. *Lisbon* 3/m. *f* 41. *Hamburg* 2/m *f* 35; idem zigt *f* 35¼ papier. *Londen* 2/m *f* 11,70; idem zigt *f* 11,77½, papier. Disconto 3½ pc.

MARKTBERIGTEN.

ROTTERDAM, 13 December. *Tarwe*: n. Zeeuws., Vlaams. en Overm. ruim aangevoerd en 20 c. lager afgegeven; goede en puike van *f* 8 tot *f* 8,40; mindere *f* 7 à *f* 7,75; jar. weinig ter markt; goede en puike *f* 8,40 à *f* 8,80; mindere *f* 7,70 à *f* 8,20; Pools. en roode matig aangevoerd en prijsh.; 160 p. witb. Pools. *f* 340; 165 p. jar. Hoogl. Kleefs. *f* 305, *f* 310; 163 p. n. dito *f* 300; 164 p. jar. Rost. *f* 333; 163, 164 p. n. Bovenl. Ris *f* 285, *f* 287½. *Rogge:* Overm., Zeeuws. en Vlaams. bij geringen aanvoer 20 c. hooger, *f* 5,75 à *f* 6,75; voorts 156 p. n. Belgis. *f* 198, *f* 200; 150 p. jar. dito *f* 205; 148 p. Frans. *f* 181; 147 p. dito *f* 190; 143 p. Riga *f* 172; 149 p. Pruiss. *f* 190; 146 p. Odessa *f* 180. *Gerst*: Zeeuws., Vlaams. en Overm. 10 c. lager; winter *f* 4,30 à *f* 5,40; dito zomer *f* 4,20 à *f* 5,20; voorts 140 p. jar. Deens. *f* 165. *Haver:* 20 c. lager; Zeeuws. en Inl. korte *f* 3,70 à *f* 5,25; dtto lange *f* 2 à *f* 4. *Boekweit* op 140 p.: Noord-Brab. *f* 180, *f* 183, *f* 185; Oostvr. veen *f* 170; n. Frans. *f* 170; Elve *f* 185, *f* 190; Maas *f* 174. In publ. veiling 4 last Frans. *f* 144, *f* 145, later uit de hand *f* 150. *Erwten*: Zeeuws. groene 25 c. lager *f* 9 tot *f* 13,25; groote dito *f* 12,50 à *f* 17. *Boonen*: Zeeuws. en Walch. witte *f* 9,50 à *f* 12; dito bruine *f* 9 à *f* 11,50; dito paardenboonen *f* 7,25 à *f* 8,25. *Koolzaad:* goed jar. Zeeuwsch £ 67; mooi jarig Overm. £ 73; gering Zeeuwsch £ 66, alles in zakken. *Kanariezaad* 75 c. lager *f* 11 à *f* 13,50.

De kerkeraad der Herv. gemeente te Delfshaven heeft ter vervulling der aanstaande vacature, door het verleende emeritaat aan ds. *K. H. Greeve*, het volgende alphabetisch gestelde 12tal gemaakt:

Ds. *C. H. ten Harmsen van de Beek*, te Amerongen; *L. H. F. Creutzberg*, te Oosterland; *A. Dekkers*, te Hedel; *J. Drost*, te Rhenen; *H. W. Eigeman*, te Hierden; *D. Gildemeester*, te Elburg; *W. J. Jorissen*, te Oud-Loosdrecht; *F. W. Merens*, te Baarn; *L. J. van Rhijn*, te Wassenaar; *L. Schouten*, te Vianen; *L. Steinfort*, te Bloemendaal; *J. C. de Vijver*, te Veenendaal.

. 's GRAVENHAGE, den 10den December 1858. Heden overleed tot bittere droefheid van zijn' Broeder, Zusters, aangehuwd Broeder en Zuster, de Wel-Edel Geboren Heer HUGO JAN MARTINIUS, na een langdurig en smartelijk lijden, in den ouderdom van 50 jaren.

. Het behaagde den Heer van leven en dood mijne geliefde Huisvrouw GEERTRUIDA BLOEMINK, in den ouderdom van ruim 40 jaren, tot zich te nemen; zwaar treft mij dit verlies, waarin haar Vader en verdere naaste Betrekkingen hartelijk deelen. De 3 Kinderen uit haar vorig Huwelijk, te jong om het gewigt van dat verlies te kunnen gevoelen, met de 3 van mij uit een vorig Huwelijk, verliezen eene hartelijke zorgdragende Moeder.
Eenige algemeene kennisgeving aan Familie, Vrienden en Bekenden buiten de Stad. JAN RAIJER Jz.
HOORN, 10 December 1858. Beurtschipper.

. Heden overleed onverwacht, tot mijne en mijner Kinderen diepe droefheid, mijn geliefde Echtgenoot, de Heer HUBRECHT MOOLENBURGH, Oud-Lid der Staten van *Zeeland*, in den ouderdom van ruim 74 jaren.
ZONNEMAIRE, J. C. DE GLOPPER,
11 December 1858. Wed. *H. Moolenburgh.*

. Heden ontsliep onze geliefde Vader en Behuwd-Vader TJEERD SIBLESZ, in den ouderdom van 82 jaren en bijna 9 maanden. Daukbaar voor zijn langdurig bezit treft ons nogtans zijn sterven diep.
SCHERPENZEEL, JEREMs. SIBLESZ,
11 December 1858. *uit aller naam.*

. Heden werd mijn hart op nieuw gewond, door het afsterven van mijn geliefd jongste Kind HERMAN JAN, bijna 5 maanden oud. H. B. BAKKER.
AMSTERDAM, 11 December 1858.
Eenige kennisgeving.

. Heden overleed ons geliefd jongste Kindje JOHAN GERHARD, in den jeugdigen leeftijd van ruim vier maanden. S. W. PARKER.
ZWOLLE, J. C. C. WILBRENNINCK.
12 December 1858. Eenige kennisgeving.

. Heden overleed tot onze diepe droefheid, na een langdurig en geduldig lijden, in den ouderdom van ruim 63 jaren, onze geliefde Moeder en Behuwd-Moeder, Vrouwe ELIZABETH HARMSEN, Weduwe den Wel-Edel Gestrengen Heer *Abm. Klein*, gepensionneerd Kapitein-Luitenant ter Zee. E. TEN CATE geb. KLEIN.
HAARLEM, G. M. KLEIN.
12 December 1858. A. W. TEN CATE.

. Het overlijden op den 27sten October jl., van onzen Vader, den Heer *J. H. de Waal*, Gepensioneerd O. I. Ambtenaar, werd op den 4den dezer gevolgd door dat van zijne Weduwe, onze Moeder, geboren E. J. DE RUYTER. Zij ontsliep zacht, in den ouderdom van 62 jaren.
HAARLEM, E. DE WAAL.
13 December 1858. J. J. DE WAAL.

. Voor de vele bewijzen van deelneming, zoo binnen als buiten de Stad, mij betoond, bij het overlijden mijner hartelijk geliefde Nicht *Catharina Agatha de Witt*, betuig ik bij deze mijnen dank. A. M. LANS.
ROTTERDAM, 11 December 1858.

. Zeer gevoelig voor de vele bewijzen van hartelijke deelneming, mij betoond bij het overlijden mijner geliefde Echtgenoote *Johanna Wunder*, betuig ik bij deze, ook namens onze wederzijdsche Betrekkingen, mijnen welmeenenden dank. M. P. VLAMINGH KIEBERT.
UITHOORN, 14 December 1858.

HET IS ONTVANGEN.

Mattheus 25: Vers 32 tot en met 40.

. De bekende en onbekende Schuldeischers van de onder het voorregt van Boedelbeschrijving aanvaarde Nalatenschappen van wijlen de Echtelieden C. A. VAN GEN HASSEND en A. A. KERNEKAMP, overleden te Haarlem, worden bij deze opgeroepen om op Woensdag den 22sten December 1858, des voormiddags ten elf ure te verschijnen, ten Kantore van den Procureur F. L. KIST, in de Zijlstraat te Haarlem, ten einde de Rekening en Verantwoording aan te hooren, en indien er geen verzet plaats heeft, hunne Schuldvorderingen te ontvangen, voor zoo verre het bedrag van die Nalatenschappen toereikende zal zijn.

. Debiteuren en Crediteuren van wijlen Mevrouw de Weduwe J. H. DE WAAL, geboren E. J. DE RUYTER, gelieven betaling en opgave te doen aan
Hare Testamentaire Executrice,
J. J. DE WAAL.

ONDERWIJS.

Zij die in aanmerking zouden wenschen te komen bij de benoeming van eenen HULP-ONDERWIJZER, op de Gemeente-school te Barsingerhorn, worden uitgenoodigd zich, onverwijld en onder overlegging der vereischte getuigschriften, in *persoon* of met *portvrije* Brieven aantemelden, bij den Burgemeester der Gemeente Barsingerhorn c. a.
Aan de gemelde Betrekking is eene Jaarwedde verbonden van *f* 300.

TEGEN *f* 300 'S JAARS, ZONDER MEER, kunnen bij een drietal jonge Heeren, welke voor de Akademiën te Breda en Willemsoord worden opgeleid, nog TWEE JONGE HEEREN (niet boven de 14 jaren) aangenomen worden. Men gelieve zich om nadere inlichtingen te adresseren aan de Boekhandelaars H. PALIER & ZOON, te 's Hertogenbosch. Brieven *franco* onder Letters P. Q.

. Aan een bloeijend Instituut verlangt men ten spoedigste een' SECONDANT, geëxamineerd voor de Duitsche en Engelsche Taal. Het Salaris zal geëvenredigd zijn aan de bekwaamheden. Brieven *franco*, onder de Letters E. H., aan de Boekhandelaars BROESE & COMP., te Breda.

. **Gevraagd** voor een talrijk Instituut, een Inwonend SECONDANT, tegen *f* 300 à *f* 400 's jaars. Men zende nauwkeurige inlichtingen, *franco* onder Letter B., bij den Boekhandelaar J. C. GAADE, te Culenborg.

. Voor eene Dag- en Kostschool wordt gevraagd een SECONDANT, P. G., geëxamineerd in de Moderne Talen en in staat tot het geven van goed onderwijs in de Wiskunde. Salaris *f* 500, boven de gewone verpleging. Brieven *franco*, onder Letter G., bij de Boekhandelaars BROESE EN COMP, te Breda.

. Men verlangt in eene *Tabaks- en Kruideniers-Affaire*, tegen Januarij of eerder, een vlugge BEDIENDE, P. G., bekend met de bewerking der Tabak en omgang der Winkel, tegen genot van Kost, Inwoning en goed Salaris. Adres Letter K., met *franco* Brieven, aan den Boekhandelaar J. G. BROESE, te Utrecht.

. Een geëxamineerd APOTHEKER zag zich gaarne geplaatst, hetzij als *Provisor* of *Bediende*. Adressere *franco* Brieven, Lett. S. P., SLOTHOUWER'S Boekhandel, te Amersfoort.

. In eene der voornaamste Vaderlandsche Steden, wordt, van wege ziekte, voor eene solide Apotheek, spoedig IEMAND van de Prot. Godsd. verlangd, die bij nadere overeenkomst, de zaak zou willen overnemen.
Adres met *franco* Brieven, onder Lr. O, bij den Boekhandelaar J. A. VAN WOESTENBERG, te Utrecht.

. In eene zeer gezonde Provincie Stad, wordt in eene gevestigde *Fabriekzaak*, welke ruime winsten geeft, tegen 1° Jan. 1859, een **JONG MENSCH**, van de P. G. gevraagd, die over *f* 2,000 kan beschikken. Voor 10 % winst wordt steeds ingestaan. Adres Letters S. J. *franco*, aan den Heer A. KNOOP, Klein Heiligland te Haarlem.

. Een fatsoenlijk JONG MENSCH, P. G., 18 jaren oud, wenscht zich geplaatst te zien in eene *Bierbrouwerij*, tot opleiding in gemeld vak, tegen betaling van een matig Leer- en Kostgeld. Hierop reflecterenden adresseren zich, met opgave van condities en met *franco* Brieven, onder Letter X., bij GEBROEDERS MULLER, Boekhandelaars te 's Hertogenbosch.

. Wordt terstond gevraagd: Een bekwaam MOLENMAKERS- en TIMMERMANS-KNECHT, R. C., ongehuwd, tusschen de 30 en 50 jaren, om als *Meesterknecht* in zoodanige Affaire werkzaam te zijn. Die daartoe genegen zijn, worden verzocht zich in *persoon* van goede getuigschriften voorzien, te vervoegen bij den Boekhandelaar J. W. VAN LEEUWEN, Breedestraat te Leyden.

. **EEN TUINKNECHT,** ongehuwd, P. G., goed met Paarden kunnende omgaan, de Melkerij en Landbouw kundig, en wat verder tot het vak behoort, bezitter van de voldoendste getuigen, zoowel van bekwaamheid als goed zedelijk gedrag, zag zich gaarne tegen Febr. aanstaande geplaatst. Adres met *franco* Brieven, Letter A., aan den Heer A. KNOOP, Klein Heiligland te Haarlem.

. Wordt gevraagd: Een KOETSIER die zijn vak grondig verstaat en voldoende bewijzen van een goed gedrag kan overleggen, liefst gehuwd zonder Kinderen. Zich te adresseren met *franco* Brieven, Handelsdrukkerij, J. W. VAN LEENHOFF, Rotterdam.

ATTENTIE.

Op een klein Buiten in Gelderland, wordt met 1°. Februarij a. s. verlangd: Een' ONGEHUWDE KNECHT, in het Tuinwerk ervaren, tevens geschikt tot Huisselijke Dienst en met Paarden kunnende omgaan, boven 25 jaren oud, P. G. Adres de Heeren JOHs. NOMAN & ZOON, te Zalt-Bommel, onder Letter H. Brieven *franco.*

. Eene fatsoenlijke Burger Jufvrouw, 30 jaren oud, P. G., wenschte met Februarij of Mei e. k., eene betrekking als **HUISHOUDSTER** of als **JUFVROUW VAN GEZELSCHAP**, ook is zij niet ongenegen eene ziekelijke Dame tot Gezelschap te zijn, zij is van goede getuigen voorzien. Inclinerenden worden verzocht, zich met *gefrankeerde* Brieven te vervoegen, onder Letters R. S., bij den Heer A. KNOOP, Klein Heiligland te Haarlem.

. Wordt gevraagd met 1°. Februarij e. k., tegen een goed loon: Eene allezins bekwame KEUKENMEID, van de P. G., en middelbaren leeftijd; de beste getuigschriften worden vereischt. Adres *franco*, onder Letter A., bij den Boekhandelaar J. NIEUWENHUIS, te Gorinchem.

. *Burgemeester en Wethouders van* ZWOLLE, zijn voornemens op Maandag den 20sten December 1858, des middags te 12 ure, op het Stadhuis, bij inschrijving,
Aan te besteden:
Het leveren van 100,000 stuks gehakte QUENAST-KEIJEN;
En zulks op de voorwaarden die ter Secretarie ter lezing liggen, en de informatien welke bij den Stads-Architect te bekomen zijn. Burgemeester en Wethouders voornoemd,
Zwolle, DE VOS VAN STEENWIJK.
9 December 1858. L. N. SCHUURMAN, Secr.

. **AANBESTEDING.**
Burgemeester en Wethouders van GORINCHEM, zullen op Vrijdag den 24sten December 1858, des middags ten 12 ure, ten Raadhuize aldaar, bij inschrijving aanbesteden:
Het geheel afbreken van het oude, en het terzelfder plaatse opbouwen van een nieuw RAADHUIS, in die Gemeente.
Het Bestek en de Teekening liggen bij den Gemeente-Architect ter inzage, terwijl het Bestek op *franco* aanvrage, tegen betaling van *f* 1,50, verkrijgbaar is ter Gemeente-Secretarie en bij den Gemeente-Boekdrukker H. HORNEER, te Gorinchem. De Burgemeester,
Gorinchem, J. W. VAN HOORN v. BURGH.
den 10den December De Secretaris,
1858. BOLL.

LANDBOUW.

UIT DE HAND TE KOOP: Een aan het Water en Straatweg gunstig gelegen ERF, met ruim een en twintig Bunders BOUW- en WEILAND en daaronder behoorenden BOOMGAARD met exquise Vruchtboomen, zeer geschikt tot het aanleggen van een Buiten. Informatie te bekomen in *persoon* of met *franco* Brief, onder Letters A. Z., bij den Heer J. T. SOMMER, Boekdrukker te Almelo.

sche Courant en Handelsblad, dat er aan P. DE JONG, Vrachtschipper van Amsterdam, Haarlem, Overveen en Bloemendaal, concessie was verleend voor een Schroef-Stoombootdienst tusschen genoemde plaatsen langs het IJ, met aanleg van Westzaan. Dit is na gedaan onderzoek gebleken *onwaar* te zijn; wel is door P. DE JONG voor eenigen tijd geleden *Consessie* gevraagd, doch tot nog toe, NIET verleend geworden.

. Afdeeling Haarlem van de *Nederlandsche Vereeniging tot Afschaffing van Sterken Drank.* ALGEMEENE VERGADERING, op Vrijdag den 17den December 1858, des avonds ten half acht ure in *den Doelen.* Toegang vrij. Spreker de Heer: Ds. C. J. BRUTEL DE LA RIVIERE.
Namens het Bestuur,
C. ZWAARDEMAKER,
Secretaris.

. **INWONING**
wordt aangeboden tegen primo Mei of eerder, bestaande in twee of drie Kamers, Alcove, Zolder, enz., met gebruik van Tuin, in eene der Hoofdstraten te Haarlem. Brieven *franco*, Letter Q., bij den Heer A. KNOOP, Klein Heiligland te Haarlem.

. Ter overneming wordt UIT DE HAND TE KOOP aangeboden: Een met goed succes gedreven wordende SCHEEPSTIMMERMANS-WERF, bestaande in: een goed onderhouden Woonhuis, Timmerschuur, Gereedschappen en vaartuigen die daarbij behooren, enz., staande en gelegen aan het Noord-Hollandsch Kanaal te Ilpendam. Te bevragen in *persoon* of met *franco* Brieven, bij de bewoonster de Wed. L. SENTENIE.

. **ONDER BODEGRAVEN,**
UIT DE HAND TE KOOP: 1°. Eene BOUWMANS-WONING, verder Getimmerten, Erve, Boomgaard, Wei- en Hooilanden te zamen groot 27½ Morgen, gelegen aan den Straatweg, verhuurd tot Kersmis 1860. En 2°. Eene BOUWMANS-WONING, verder Getimmerten, Erve, Boomgaard, Wei- en Hooilanden te zamen groot 36½ Morgen, gelegen in de Meije, kunnende met primo Mei 1859 worden aanvaard.
Nadere informatien in *persoon* of met *franco* Brieven, ten Kantoren van de Notarissen KLUIT te Alphen en HENGEVELD te Hazerswoude.

W. G. KLEMAN, Makelaar, zal ten overstaan van de Notarissen VAN DER MOOLEN & KLINKHAMER, op Maandag den 20sten December 1858, des middags ten 12 ure, voor den Stal, op de Keizersgracht bij de Leidschestraat, N°. 706, te Amsterdam, presenteren te Verkoopen: Eenige differente PAARDEN, waarbij een uitmuntend schoon zwart Langstaart Merrie Tilburrie-Paard; een fraaije Landouwer op ronde veeren en riemen, een goed onderhouden Vigelant voor 4 personen, een Phaëton, een geheel nieuwe Tentwagen voor 4 en 6 personen, een Glazenwagentje, een Tilburrie, drie Narresleden voor 2, en een dito voor 4 dito en een Sledevoet; benevens vele TUIGEN en STALGOEDEREN. Alles op den Verkoopdag te zien. Iemand nader onderrigt begeerende of hier iets ter verkoop bij willende voegen, spreke met gemelden Makelaar; bij wien *UIT de HAND te KOOP* te bevragen zijn: Een span welbekende hard aan den weg loopende mak in tuig zijnde zwart Blessen, en een span bruine Dito, alle Merriën zoo Koets- als Wagen-PAARDEN.

HOUTVERKOOPING

op de Hofstede *Zuijdwijk* en langs den weg naar de R. K. Kerk, onder Wassenaar, op Woensdag den 22sten December 1858, des voormiddags ten 10 ure, van zwaar HAKHOUT, alsmede EIKEN- en ESSCHEN-BOOMEN.

De **ONROERENDE GOEDEREN,** in vroegere Couranten omschreven, waarvan op den 8sten dezer de eerste veiling heeft plaats gehad, zijn ingezet en aangehoogd als volgt:
A. 1°. Het HEERENHUIS en ERVE in de Koningstraat te Arnhem, bevattende onder anderen zes Boven- en zes Benedenkamers, meest allen Behangen en Geplafonneerd, benevens daarachter gelegen zeer ruimen TUIN, groot 750 El, in eigendom bewoond geweest door wijlen Mevrouw de Wed. Dr. *F. W. Everts*, en vrij van huur te aanvaarden op 17 Januarij 1859, op . . . *f* 10189.
2°. Het KOETSHUIS en STALLING met twee WONINGEN, gelegen achter het eerste Perceel en uitkomende in de Krommeelleboogsteeg te Arnhem op . . *f* 2581.
De massa dier beide Percelen op . . . . . 12950.
3°. Eene WONING met STALLING in de Krommenelleboogsteeg op . . . . . *f* 441.
4°. Eene WONING met STALLING daarnaast op 1011
5°. Eene WONING met STALLING daarnaast op . . . . 871.
De Massa van al de vijf perceelen op . . . 15335.
B. 1°. Het geheel nieuw gebouwd HEERENHUIS en ERF aan de Rijnkade te Arnhem, bevattende onder anderen twee Beneden- en zeven Bovenkamers, allen Behangen en Geplafonneerd, benevens ruimen TUIN, groot 348 El, thans in eigen gebruik bij den Heer *A. F. Burgers*, en vrij van huur te aanvaarden den 1sten Februarij 1859, op . . . *f* 14990.
2°. Het HEERENHUIS, mede nieuw gebouwd, geheel ingerigt als en gelegen naast het voorafgaande perceel, benevens ruimen TUIN groot 325 El, tot 1°. Mei 1859 verhuurd aan den Hoog-Edel-Gestr. Heer Generaal-Majoor *van Geen*, op . . . *f* 14888.
3°. Het nieuw gebouwde KOETSHUIS en STALLING voor tien Paarden, gelegen achter de beide voorafgaande perceelen en uitkomende in de Weerdjesstraat, op *f* 2311.
De Massa van het eerste en derde perceel op *f* 18490.
C. Het HEERENHUIS en ERF met OPEN PLAATS in de Kerkstraat te Arnhem, tot 1 Mei 1859 verhuurd aan de Dames *van Loenen*, op . . . *f* 4929
De toeslag blijft bepaald op Woensdag den 22sten December 1858, des avonds ten 6 ure in *het Zwijnshoofd* te Arnhem; terwijl de goederen inmiddels te bezigtigen zijn gedurende twee dagen vóór en op den evengemelden dag. Informatie zijn te bekomen ten Kantore van den Notaris C. F. TROOST, te Arnhem. Brieven *franco.*

*** GEBROEDERS KRAAY, te *Amsterdam*, hebben verzonden de Derde Aflevering van het *PRACHTWERK*, getiteld:

VREEMDE LANDEN EN VOLKEN

hun Toestand en Ontwikkeling, Godsdienst en Staatswezen, Behoeften en Hulpbronnen, Gewoonten en Zeden,

BESCHREVEN NAAR DE NIEUWSTE BRONNEN.

MET STAALPLATEN.

De van dit fraaije en goedkoope werk verschenen afleveringen, alsmede een uitvoerig prospectus, zijn bij de meeste Boekhandelaars voorhanden. De prijs is 50 Gents per aflevering, en de uitgave gaat geregeld maandelijks voort.

*** **HOUTKOOP** op Dingsdag 21 December 1858, des morgens ten 10 ure, in de bosschen aan den *Omval* onder Lisse, van: extra zwaar ESSCHEN, ELZEN en EIKEN HAKHOUT.

*** **HOUTKOOP** op Woensdag 22 December 1858, des morgens ten 10 ure, in de bosschen bij het *Paardenkerkhof* onder Noordwijkerhout van extra zwaar EIKEN, ESSCHEN, ELZEN en BERKEN HAKHOUT en van eenige duizende drooge TAKKEBOSSEN.

*** HOUTVERKOOPING en VERHURING van TEELGROND, op de Hofstede *Berkenrode*, op Dingsdag 28 December 1858, als: VERKOOPING van *extra zwaar* ESSCHEN-, EIKEN- en ander HAKHOUT, 23 stuks *zware* POPULIEREN en eenige IEPENBOOMEN; en VERHURING *voor één jaar* van een stuk TEELGROND, groot ongeveer 2 Bunders en 8 Roeden.

*** HOUTVERKOOPING op de Hofstede *de Hartenkamp* onder Heemstede, Woensdag 29 Dec. 1858, van eene partij *zware* IEPENBOOMEN, geschikt voor *Werkhout*, 1 *zware* NOTENBOOMSTAM, eene partij *drooge* Eiken TAKKEBOSSEN en *droog* gekloofd SPALHOUT.

*** **OPENBARE VERKOOPING** op de Hofstede *Vinkeveld* onder Noordwijk, op Donderdag den 30sten December 1858, des morgens ten 10 ure, van: 40 extra mooije LINDENBOOMEN, bijzonder geschikt voor *Kastenmakers*, hebbende 18 R. duim over kruis en eene lengte van 20 tot 25 voet; voorts van ruim 150 zware IEPENBOOMEN hebbende 2 R. voet over kruis, en eindelijk van eene partij HAKHOUT.

Inlichtingen te bekomen ten Kantore van de Notarissen CLAASSEN en JÄGER, te Amsterdam en van Mr. C. C. VAN DER SCHALK, te Noordwijk.

*** De ontvanger der Registratie en Domeinen te Schagen, zal op Dingsdag den 21sten December 1858, des vóórmiddags ten 11 ure, bij den Kastelein *Jacob Bergen*, aan het Zand, onder de Gemeente Zijpe, in het openbaar, ten overstaan van den Notaris C. S EMERS, gevestigd in de Zijpe,

VERPACHTEN:

1° Een perceel LAND, aan de Oostzijde van de Koopvaarders-binnenhaven te Nieuwe-diep, een stukje TUINGROND in de Zijpe en het Grasgewas der Wegen, Stortgronden, Bermen, Glooijingen en Boorden langs het groot Noordhollandsch-kanaal, tusschen het Nieuwe-diep en de Stad Alkmaar, verdeeld in 40 perceelen, ingaande 1 Januarij 1859, eindigende 31 December 1864, en

2° De Visscherijen aan het Nieuwe-diep, die in de Koopvaarders-binnenhaven, benevens de Visscherijen in het groot Noordhollandsch-kanaal van het Nieuwe-diep tot de Stad Alkmaar, verdeeld in 15 perceelen, met ingang van 1 Mei 1859 en eindigende 31 December 1864.

De Voorwaarden met Inschrijving van perceelen, liggen ter lezing ter Directie van de Registratien en Domeinen te Amsterdam (Oost-Indiesch Huis, Hoogstraat) aan de kantoren van Registratien en Domeinen te Schagen, Helder en Alkmaar, bij bovengenoemden Notaris en op de Raadhuizen der gemeenten, waaronder de goederen gelegen zijn.

Verdere Inlichtingen zijn te bekomen bij de Ontvangers der Registratie en Domeinen te Helder, Schagen en Alkmaar.

De Ontvanger der Registratie en Domeinen te Schagen,
LANGEVELD.

*** Men is voornemens ten overstaan van den Notaris A. PERK, publiek te verkoopen:

Op Woensdag den 15den December 1858, des avonds te 6 uur, in het Logement *den Rozenboom*, te Bussum. Eene BOERDERIJ met BOUWLAND, te Bussum. Breeder bij Billetten omschreven.

Op Donderdag den 23sten December 1858, des namiddags 6 uur, te Kortehoef, ten huize van *E. Snel*.

Een dubbel HUIS, waarin *Herberg* en dienende tot *Raadhuis*, met ERVE, SCHUUR, TUIN en GROND, te Ankeveen, midden in het Dorp.

De veilcondition zullen 8 dagen voor de veilingen ter lezing liggen, ten Kantore van den Notaris *A. Perk*, bij wien inmiddels informatien zijn te bekomen.

*** WILLIGE VERKOOPING op Vrijdag den 24sten December 1858, des avonds ten zes ure, in het Logement *den Doelen*, te Purmerende, van: Een kapitaal WINKELHUIS, met ruime Beneden- en Bovenkamers, daarachter staande Schuur en Erve, alles staande en gelegen achter den Dijk en hoek van den Kolkgracht te Purmerende, Kadastraal geteekend Sectie C. N°. 745, groot 2 Roeden en 50 Ellen. Informatien zijn te bekomen bij den Notaris DE VRIES, te Purmerende.

*** OPENBARE VERHURING op Dingsdag den 4den Januarij 1859, des voormiddags ten elf ure, ten huize van *Dirk de Leeuw*, Kastelein aan de Burgervlotbrug in de Zijpe, *om te beweiden*, tot Kersmis 1859, van vier Perceelen WEILAND, gelegen aan den Belkmerweg in de Zijpe, in polder L, Kadaster Sectie G N°s. 483, 484, 485, 488 en 489, te zamen groot 10 Bunders, 62 Roeden, 20 Ellen.

Breeder bij Billetten omschreven. Nadere informatien zijn te bekomen ten Kantore van den Notaris ABR. P. DE LANGE, te Schoorldam.

EVANGELIE-SPIEGEL

Maandschrift ter bevordering van Christelijk leven,
UITGEGEVEN DOOR

Dr. L. S. P. MEYBOOM.

Prijs f 2,50 per jaargang van 12 Afleveringen.

Dit Maandschrift ziet het licht bij GEBROEDERS KRAAY te Amsterdam; voor 1859 staat de inteekening bij alle Boekverkoopers open, in de twee reeds uitgegeven jaargangen zijn nog tegen den gewonen prijs van *f* 2,50 verkrijgbaar.

De thans compleet uitgegeven jaargang van 1858 bevat bijdragen van: *Dr. F. W. B. van Bell*, *Ds. C. E. Crull*, *Dr. L. S. P. Meyboom*, *Ds. H. Steenberg*, *Ds. G. W. Stemler*, *Dr. S. Stricker*, *Prof. J. Tideman* en *Prof. P. J. Veth* te Amsterdam, *Ds. R. Koopmans van Boekeren* te Giethoorn, *Ds. A. C. Denier van der Gon* te Soeterwoude, *Dr. H. G. Hagen* te Piershil, *Prof. A. Kuenen*, *Ds. E. Laurillard* en *S. H. Maronier* te Leyden, *Ds. P. C. Molhuysen* te Deventer, *Dr. E. Moll* te Goes, *Dr. L. W. E. Rauwenhoff* te Dordrecht, *Dr. M. van Staveren* en *Dr. S. K. Thoden van Velsen* te Leeuwarden, *Ds. K. Sybrandi* te Haarlem en *Ds. W. C. van der Zwaag* te Zuidbroek.

*** De Notaris C. SIEMERS, gevestigd in de Zijpe, zal op Donderdag den 23sten December 1858, des avonds ten 6 ure, in het Logement te Schagerbrug in de Zijpe, publiek presenteren te Verkoopen:

1° Eene HUISMANSWONING en ERF met TUIN, BOSCH en LANDERIJEN, te zamen groot 11 Bunders, 21 Roeden, 24 Ellen, staande en gelegen aan de Zijpervaart nabij de Schagerbrug in de Zijpe, bij het Kadaster bekend in de Sectie D. N°s. 637, 638, 639, 641, 642, 643, 644, 657 en 658.

2° Een kapitaal en sterk gebouwd HUIS met AANGETIMMERTEN, voorzien van ruim Winkelhuis en Magazijn, waarin sedert vele jaren met gunstig gevolg de *Kruideniers-Affaire*, benevens de *Slijterij* in *Wijnen* en *Sterke Dranken* is en alsnog wordt uitgeoefend, staande en gelegen aan de Zijpervaart in het Dorp Schagerbrug, Gemeente Zijpe, groot 8 Roeden, Kadaster Sectie C. N°. 472 en 473.

3° Een HUIS genaamd *DE BIJENKORF*, met het ERF, groot 12 Roeden, 80 Ellen, staande en gelegen aan de Vaart in het Dorp Oude-Sluis, Gemeente Zijpe, Kadaster Sectie A. N°. 732.

Informatien zijn te bekomen, ten Kantore van bovengenoemden Notaris.

*** J. VAN WESTERKAPPEL, Makelaar, presenteert op Vrijdag den 24sten December 1858 (zijnde Kersavond) in het Logement *de Gouden Leeuw* te Haarlem, in publieke Veiling te Verkoopen, ten overstaan van den Notaris Mr. P. MABÉ JR.

Een WINKELHUIS en ERVE, staande en gelegen aan de Westzijde van de Kleine Houtstraat te Haarlem, get. Wijk 3 N°. 103, Kad. D. N°. 3371, groot 1 Roede, 13 Ellen.

Breeder bij Billetten omschreven. Nadere informatiën te bekomen, bij bovengemelden Makelaar. De bewijzen van Eigendom en Veilcondition zullen drie dagen vóór en op den Verkoopdag ter Visie liggen, ten Kantore van den Notaris voornoemd.

*** **OPENBARE VERKOOPING.**

Men is voornemens op Dingsdag 28 December 1858, voormiddags 11 ure, door de Ambtsbediening van den te Winkel gevestigden Notaris A. R. SLOOS, in de Herberg van *Pieter Koomen*, op den Dijk te Kolhorn, in publieke Veiling te Verkoopen:

1. Een SNIPSCHUIT, groot 14 Ton, met Zeil en Treil en alle verdere Toebehooren; varende in het Zaturdagsche Marktveer van Barsingerhorn en Kolhorn op Alkmaar: welk Veer, gedurende de laatste jaren, met zeer goed succes bevaren is.

2. Een HUIS en ERVE, het Huis geschikt tot *Tappers-Affaire*, staande en gelegen te Kolhorn, Gemeente Barsingerhorn c. a., Kadaster Sectie B, N°. 710 en 711, groot 4 Roeden, 32 Ellen.

NB. Omschrevene Goederen kunnen dadelijk worden aanvaard.

Nadere informatien zijn verkrijgbaar ten Kantore van genoemden Notaris en van C. MULLER Cz., te Barsingerhorn, terwijl de Verkoopsvoorwaarden, gedurende drie dagen voor de Verkooping, aan het Kantoor van den Notaris ter inzage zullen voorhanden zijn.

De Goederen zijn inmiddels UIT DE HAND TE KOOP en te bevragen bij den Eigenaar P. KOOMEN, Kolhorn, als ook ten Kantore van C. MULLER Cz., te Barsingerhorn.

EEN KOOPJE!

Voor f 2,50 in plaats f 9,00

het beroemde Werk van Dr. A. DIEZMANN,

REIZE OM DE WERELD,

zijnde eene geregelde verzameling van het wetenswaardigste, hetwelk de ontdekkingsreizen opleveren van *Magellaan*, *Tasman*, *Dampier*, *Anson*, *Byron*, *Wallis*, *Carteret*, *Bougainville*, *Cook*, *Laperouse*, *Bligh*, *van Couver*, *d'Entrecasteaux*, *Wilson*, *Baudin*, *Freycinet*, *Flinders*, *Porter*, *Duperrey*, *Krusenstern*, *Kotzebue*, *Bellinghausen*, *Basil Hall*, *Paulding*, *Beechey*, *Dumont d'Urville*, *la Place*, *Lutke*, *Dillon*, *Morell en anderen*. 3 deelen, met 1146 p. dr.

*** Men is van meening om op Maandag den 10den Januarij 1859, des voormiddags ten elf ure, ten huize van *Simon Olie*, Kastelein in *de Rustende Jager*, te Bergen, in het openbaar te Verkoopen:

N°. 1. Een HUIS en ERVE, ingerigt tot *Herberg* en *Uitspanning*, genaamd *DUINVERMAAK*, met STALLING en KAPBERG, te Bergen, op Oudburg, Kadaster Sectie B N°. 205 en 293, te zamen groot 20 Roeden, 20 Ellen.

2°. Een stuk BOUWLAND, groot 58 Roeden, 90 Ellen, te Bergen, aan de Noorderlaan, Sectie B N°. 182.

Breeder bij Billetten omschreven. Nadere informatiën te bekomen ten Kantore van den Notaris ABR. P. DE LANGE, te Schoorldam.

*** Bij G. B. VAN GOOR, te *Gouda*, en alom is te bekomen voor *f* 1,75:

MARIA HAEZEBROEK,

De Hedendaagsche Kookkunst,

OF DE WETENSCHAP OM

Lekker en Goedkoop te Eten en te Drinken.

Verrijkt met een Alphabetisch Register door

J. P. GROS,

Eerste Kok van wijlen Z. M. WILLEM I.

4de geheel omgewerkte en vermeerderde druk.

Eene Handleiding omtrent het Voorsnijden, en het Bedienen der Tafel, als ook met eenige Tafel-Menus. Opgehelderd door Houtsneê-Figuren. Bijzonder aanbevelenswaardig is dit Boek ook door de menigte doelmatige Voorschriften, die het bevat, omtrent het INMAKEN van GROENTEN, het INLEGGEN en KONFIJTEN van ALLERLEI VRUCHTEN, enz., enz.

COCOS-ZEEP.

DEZE ZEEP schuimt sterk, reinigt oogenblikkelijk, ontneemt alle scherpte aan de huid, maakt haar zacht en blank en geeft haar een jeugdig frisschen tint. Men koopt een groot stuk voor 15 Cents.

Zij is ook verkieslijk boven andere Zeepen voor het wasschen van gekleurde Goederen en Zijden en Wollen Stoffen, daar zij, van eene zuiverder en minder scherpe loog bereid, de kleuren minder aantast en de wol niet hard maakt.

De goede echte soort die in het **VERKOOPHUIS** en de bekende Dépôts te verkrijgen is, heeft den naam H. KERCKHOFF zoowel op de Zeep als op het Etiquet. Zij onderscheidt zich bovendien van de nagemaakte soorten door hare kleur, die wit en doorschijnende is, door droogte en hardheid in het aanvoelen. De nagemaakte gelijken in kleur en aanvoelen veel op eene vetkaars.

Wij verzoeken de Dépôthouders instantelijk hunne Kalanten op deze bijzonderheden opmerkzaam te maken.

Dr. HARTUNG'S KRUIDENPOMADE

versterkt den groei van het Haar en werkt zoo voordeelig, dat de laatste levenskiem in den knobbel weder ontwikkeld wordt en een nieuwe wasdom begint. Zij verhindert het uitvallen en ontijdig grijs worden, maakt het krachtig, glanzend en golvend. Het glazen Potje is 75 Cents.

De KINA-OLIE

van Dr. HARTUNG

werkt zeer weldadig op het Haar en is vooral bij Kinderen zeer nuttig, daar zij het buitengewoon digt en fijn als zijde maakt. Aan den Baard geeft zij eene zachte buigzaamheid, terwijl zij zich bijzonder onderscheidt door de eigenschap de Haren een schoonen glans te geven. De Flacon kost 75 Cents.

The Ladies Toothpowder

hergeeft aan de Tanden het email der jeugd, sterkt het Tandvleesch, bevestigt de Tanden, vrijwaart ze voor bederf, belet het afsterven der reeds aangestoken Tanden en houdt den adem rein en frisch.

Amsterdam, Verkoophuis.	Medemblik, *K. H. Idema.*
Haarlem, *J. P. Karthaus.*	Monnickendam, *K. Slot.*
„ *Wed. de Lange en van Ek.*	Nieuwe-Diep, *T. Groen.*
Alkmaar, *J. Brongers Gz.*	Purmerend, *S. J. Veen.*
Beverwijk, *C. A. Kühler.*	Schagen, *W. A. Hazeu.*
Enkhuizen, *G. Rienderhoff.*	Uitgeest, *Wed. J. Daas.*
Hoogwoud, *H. Storm.*	Zaandam, *K. Nieuwenhuis.*
Hoorn, *P. J. Ruttenberg.*	O. Zaandam, *H. A. Smit*, voor de Koog.
Koog a/d. Zaan, *H. de Jager.*	
Krommenie, *Wed. F. Vaarmeijer.*	

en in de bekende Dépôts in de andere Steden. (12/15 58.)

Te Haarlem, bij JOH. ENSCHEDÉ EN ZONEN.

Behoort bij de

HAARLEMSCHE COURANT

van 15 December 1858.

AAN DE TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Wanneer de ondergeteekenden, alle belanghebbenden, hetzij als Eigenaren, hetzij als Crediteuren van Eigenaren in de kolonie *Suriname*, hetzij bij den handel op die kolonie gedreven wordende, het oog slaan op de menigvuldige alle uiteenloopende plannen van Emancipatie der negerslaven, welke sedert de laatste jaren zijn aan het licht gekomen, dan moet dit wel een moeijelijk en ingewikkeld vraagstuk zijn, immers zonder het werk der Staats-Commissie, benoemd bij Koninklijk Besluit van 23 November 1853 en drie wetsontwerpen mede te rekenen, zijn daaromtrent bijna een veertigtal stelsels en soms drie à vier van denzelfden persoon wereldkundig geworden, en tot nog toe heeft geen van alle die voorstellen een bepaald overwigt kunnen erlangen. — Van waar toch die uiteenloopende gevoelens over dezelfde zaak? Een slaaf vrij te verklaren, te manumitteren, voor de vrijheid te koopen was op verre na geene ongehoorde zaak, ze was even oud als de koloniale slavernij zelve en voor het individu van den slaaf was de weg der vrijverklaring op eene wettige en rustige wijze niet slechts gebaand, maar van voet tot voet aangewezen. Slaat men het oog op het punt van verschil tusschen alle die meeningen, over de wijze van vrijverklaring eener geheele slavenbevolking, dan zal men weldra ervaren dat het oorsprong neemt daaruit:

1°. dat men zoo goedkoop mogelijk, ja soms kosteloos wilde emanciperen, en

2°. dat de gelijktijdige manumissie van eene geheele slavenbevolking in de gevolgen hemelsbreed verschilt van de vrijverklaring van enkele individuen.

Van daar een gedurig hinken op twee elkander bestrijdende gedachten. De kosten der Emancipatie berekenende, ontstond gedurige slingering tusschen het gevoel van regt aan de meesters toekomende en de bewustheid van het belang, om zoo weinig mogelijk aan dat regt op te offeren. Schrik voor de massale vrijheid van eene overmagtige negerbevolking voerde strijd met de zucht om haar eene volledige maatschappelijke vrijheid te verzekeren.

Naar mate de vrijverklaring der slaven in de koloniën van andere staten zich opvolgde, werd het meer en meer duidelijk, dat de vrijgemaakte negerslaaf slechts bij uitzondering genegen was tot regelmatigen veldarbeid of handwerk, en zoo deed zich als een gevolg der vrijverklaring in verschillende koloniën het ergste verschijnsel bij alle maatschappelijke toestanden voor, te weten stilstand van arbeid, welke, ze moge ontstaan door volslagen gebrek aan werk of aan behoefte om te werken, als een zware sociale ramp mag aangemerkt worden. Hieruit moest wel ras de overtuiging ontstaan, dat de Emancipatie der slaven, hoe edel ook in beginsel, hoe passende ook in eene beschaafde en vrijheid ademende orde van zaken, echter eene koloniale omkeering moest ten gevolge hebben en het werd een staatkundig axioma, dat die omwenteling onafscheidelijk was van de zaak zelve, dat ze, aan zich zelve overgelaten, naar een' afgrond voerde, welke niet dan door schrikbarende opofferingen en kostbare inrigtingen was te dempen. In plaats derhalve, dat de gevolgen der Emancipatie de lasten verminderden, ze werden door die bewustheid aanmerkelijk vergroot en de eischen eener regtvaardige, geen regt miskennende, de kolonie niet verwoestende vrijverklaring grootelijks vermeerderd. Diensvolgens ontdekt men dan ook bij hetgeen omtrent de Emancipatie hier te lande is ontworpen, een gedurig weifelen tusschen de erkentenis van het regt van schadeloosstelling en tegemoetkoming der onteigende meesters, tusschen vrijen en gedwongen arbeid der vrijgemaakten, tusschen de vrees om belangrijke koloniën te verwoesten en den wensch om ze in bloeijenden staat te behouden en de uitslag van zoodanige weifeling moest worden hetgeen altijd gebeurt, wanneer men het doel tracht te bereiken zonder de middelen daartoe strekkende te willen of te durven gebruiken, dat het beoogde doel niet bereikt wordt. Zoo moest bij herhaling als het ware oogenblikkelijke terugdeinzing voor die verschillende bezwaren, geen ander Emancipatie-stelsel aan het licht verschijnen, dan met denkbeeldige schadevergoeding der meesters en problematieke vrijheid der vrijgemaakten. Men houde het den ondergeteekenden ten goede, maar de eigene overweging der volksvertegenwoordiging zal meer en meer aan den dag brengen, dat het wetsontwerp der regering omtrent de Emancipatie der negerslaven, deze stelling ten volle bewijst en daarvan de toepassing levert.

Over de problematieke vrijheid der negerslaven, als resultaat van het ontwerp, zullen de ondergeteekenden niet uitwijden. Het derde hoofdstuk behoort geheel tot het Staatsbestuur en ligt buiten het direct belang der adressanten; zoo dat zij daarmede de vertegenwoordiging niet in het breede mogen lastig vallen. Voor de oeconomie van het onderwerp en tot kennis van het geheele stelsel zij opgemerkt, dat, naar aanleiding van dien, de vrijgemaakten belasting *moeten* betalen, (art. 17) dat ze arbeids-contracten *moeten* maken, (art. 22) of in gouvernementsdienst plantagie-arbeid verrigten, (art. 24) dat ze Corvee-diensten ten behoeve der Kolonie *moeten* waarnemen, (art. 18) dat *toont* het ontwerp; maar als ze geene belasting kunnen of willen betalen, als ze in de bosschen het alternatief ontloopen van hetgeen voor hen is, dwangverhuring of dwangarbeid, wat hun dan zal wedervaren, wat is hunne maatschappelijke en burgergeregtelijke toestand, of ze, en zoo niet, in hoe verre zij met de tegenwoordige gemanumitteerden en vrije kolonisten gelijk staan, in een woord, hoe verre ze zullen zijn vrij naar hunne meening, of naar de beginselen van vrijheid in beschaafden zin, dat leert het ontwerp *niet*, duidt het zelfs niet aan door verwijzing naar reeds opgestelde voorschriften, maar blijft dat geheel voorbehouden aan latere nog ongekende besluiten, aan toekomstige ministerieele voorschriften, aan Koloniale verordeningen, zich voegende naar den drang der omstandigheden en dien van het oogenblik. Uwe vergadering zal 38,000 slaven tot Staatsburgers verheffen, maar welke Staatsburgers dat zijn zullen, moet zij aan ongekende en onkenbare reglementen overlaten. De overeenkomsten, waarvan Art. 22 gewaagt, zijn niet dan eene vrome theorie. Ieder, die niet ten eenenmale onbekend is met den aard der negers, met hetgeen in de kolonie Demerary is voorgevallen, zal gereedelijk toestemmen, dat met eene geheele magt geen contract is te sluiten, terwijl het bovendien met bejaarden, gebrekkigen en kinderen, die niet kunnen arbeiden, volkomen doelloos is. — Zoo het individueele overeenkomsten moeten worden, dan is het even onbetwistbaar, dat alle magten in eens door elkander loopen, om zoo lang als het duurt, bij de Stad zich te verhuren. — Zoude iemand er aan durven denken, om zonder de uiterste voorzorgen van bedwang en overmagt, eenige duizenden polderknapen in ons beschaafd vaderland los te laten, om naar hetzelfde middenpunt getrokken, werk te zoeken? wat zal het dan worden met 38,000 quasi werk- en overeenkomst zoekende negers, in eene kolonie met 12,000 blanken of vrijen, zonder meerder magt dan een enkel, door het tropisch klimaat verzwakt, bataljon soldaten! — Het wetsontwerp steunt te dien aanzien geheel op illusien, zoo als nog nader blijkt uit Art. 36, waar het schijnt, dat de ontwerper zich voorstelt, dat de vrijgemaakten, in den eersten tuimel der vrijheids-opwinding, vrijwillig of gedwongen op hunne plantagien zullen doorwerken, even als of er niet geëmancipeerd was. — De bepaling zelve bewijst overigens weinig kennis van Surinaamsche oogsten, dewijl bij voorbeeld het Suikerriet 16 à 18 maanden te veld staat en alzoo geen Suikeroogst binnen uiterlijk zes maanden is in te zamelen en af te werken. — Eindelijk kan hier nog worden bijgevoegd, ten bewijze hoe de ontwerpers geene duidelijke voorstelling van den gang van hun Emancipatieplan gehad hebben,

vooreerst, dat het ontwerp, den termijn van aangifte tot schadeloosstelling in navolging der Staats-Commissie, tot *dertig dagen* beperkende, niet in acht neemt, dat die aangifte, volgens het plan der Staats-Commissie zeer eenvoudig was, doch in het aanhangig Wetsontwerp is verwikkeld met eene keuze, welke in het naauwste verband staat met den kans, om arbeiders te behouden, dat is volgens Art. 22, overeenkomsten met de vrijgemaakten of met anderen te sluiten.

Daartoe is de termijn veel te kort, tenzij er legioenen immigranten bij de invoering der wet gereed staan, want al verklaarde gedurende die dertig dagen, de geheele werkbare magt eener plantagie, dat ze blijven en werken wil, die belofte is zonder regtskracht en regtsgevolg, dewijl ze op dat oogenblik nog slaven zijn, en alzoo de capaciteit derven, om zich te verbinden.

De *pligten* dier lieden zullen geregeld zijn bij de Wet, maar omtrent hunne *regten* zal niets bepaald zijn. En wat is nu een mensch, die slechts dienstpligt heeft te vervullen, zonder andere regten dan degene, die hem gebruikt, wel gelieft toe te staan en kan veranderen, zoo dikwijls dien goed dunkt? Is die staats-vrijgemaakte een vrijman, of nog een slaaf? en is zoodanige toestand iets anders dan het bewijs van de straks aangegevene stelling, dat deze Emancipatie-Wet, slavernij zal afschaffen en vrijheid geven, zonder eenig vast denkbeeld omtrent hetgeen ze afschaffen wil en geven kan?

Hadden de ondergeteekenden ten dezen meer bepaald over het toekomstig belang der Kolonie en hare nijverheid te spreken, dan zouden zij hier reeds kunnen vragen, welke de gevolgen, welke de toekomst moet zijn van eene vrijverklaring, welke in hare aard, zamenhang en strekking geheel verborgen blijft? en

ten tweede, dat volgens Art. 5, al. 6, de prijs der stoommolens en ijzeren waterwerken, niet zoo als de Staats-Commissie voorstelde, op eene neutrale taxatie *stellig* overgenomen worden, maar die overname afhankelijk wordt van eene overeenkomst tusschen den eigenaar en het koloniaal gouvernement. De onderhandelingen daarover te voeren, kunnen zeker in geen dertig dagen afloopen, vooral indien de eigenlijke belanghebbende buiten de kolonie woont; de vergoeding voor die werktuigen wordt dus geheel arbitrair, want de grond afgestaan hebbende, blijft de eigenaar geen alternatief, dan bij overeenkomst den molen voor sloopersgeld af te staan, of dien zelf te sloopen. Er zal dus in den blinde op ongekende elementen moeten gekozen worden, en de vorm der onteigening vernietigt al het billijke, dat er in de faculteit der keuze gelegen is; de gezegde termijn van dertig dagen staat niet, zoo als de Memorie van Toelichting bevat, *in verband* met de oeconomie der wet, maar is daarmede *onvereenigbaar*.

De ondergeteekenden, in hunne bij den aanvang van dit verzoekschrift aangegevene betrekkingen, alle belang uit het meesterschap voortvloeijende zullen verliezen, vermeenen hierbij niet langer te moeten stilstaan, maar zich meer bepaald te mogen bezig houden, met hetgeen dat verlies moet vervangen, en dierhalve hier bepaald nagaan, wat het Ontwerp behelst omtrent hetgeen daar genoemd wordt: hunne *vergoeding*. Het zij den ondergeteekenden veroorloofd op te merken, dat dit woord, welligt gekozen, om dat van *schadeloosstelling* of *tegemoetkoming* niet aan te roeren, hier minder gelukkig gekozen is en minder eervol voor den Nederlandschen Staat klinkt. *Vergoeding* wordt, naar regten en taaleigen, verschuldigd en toegekend door den dader van een onregt, *schadeloosstelling* daarentegen is het equivalent van een nadeel, dat men regt heeft toe te brengen, en het woord *vergoeding* zoude dus de edele handeling van het Nederlandsche volk, om de slaven vrij te maken, verlagen tot eene onregtmatige daad, en zeker zou ze het worden, zoo als nog nader zal blijken, indien ze niet is verzeld van werkelijke schadeloosstelling.

Daarbij stilstaande zullen de ondergeteekenden, het Ontwerp volgende, onderzoeken:

1°. *Het beginsel der schadeloosstelling*,
2°. *Het bedrag der schadeloosstelling*,
3°. *De regeling der schadeloosstelling*,
4°. *De betaling der schadeloosstelling.*

1°. Dat het wetsontwerp, met het woord vergoeding, eigenlijk niets bedoelt dan schadeloosstelling, bewijst de Memorie van Toelichting, en dat schadeloosstelling geene dubbelzinnige beteekenis kan hebben, heeft geen betoog noodig; doch desniettemin bevat die Memorie daaromtrent de allerzonderlingste, zich zelve wedersprekende stelling; ze betoogt met het gezag van CANNING en van de Fransche Republiek, dat een regt op schadeloosstelling, den meesters toekomende, boven alle bedenking is, doch het betoog eindigt met de betuiging van het genoegen der Regering, dat die verpligting tot schadeloosstelling, door een deel der vertegenwoordiging ontkend wordt, en het rapport over het vorige wetsontwerp eene aanspraak op de gemoetkoming heeft willen toekennen. Schadeloosstelling en vergoeding staan in beginsel lijnregt tegen over tegemoetkoming, want het eerste berust op gehoudenheid, het andere niet. Zoo hebben het ook de Leden der Tweede Kamer begrepen, zoo wordt het ook door de Commissie van Rapporteurs voorgesteld; mitsdien het eene voor te staan en zich te verheugen in de erkenning van het tegenovergestelde beginsel, is, naar den ondergeteekenden bescheiden inzien, niets anders dan zich zelven en alle beginsel te verloochenen.

Bij de discussie over het vorige wetsontwerp, bestond dan ook bepaalde strijd van meening, omtrent het beginsel van regt op schadeloosstelling. Bijzonder uitgewerkt deden de Rapporteurs het gevoelen uitkomen van hen, die dit regt ontkenden, en niets ware meer consequent en rationeel geweest, dan dat de Regering, even als de vorige Minister van Kolonien, een *regt* op schadeloosstelling toekennende, in plaats van zich te verheugen over de ontkentenis van dat regt, zich had verledigd om de bedenkingen, daartegen gemaakt, op te lossen. Hetgeen de Memorie van Toelichting nu aanvoert, is weinig geschikt tot overtuiging. De vorige Minister, herinnerende aan CANNINGS woorden: „*dat Emancipatie zonder schadeloosstelling gelijk stond met roof*," had nog veel sterker het gevoelen van dien staatsman ontwikkeld dan de tegenwoordige Memorie. De tweede Fransche Republiek, onder hare eigene onbeteekenendheid verzonken, zal wel geen overwegend gezag voor de gronden van het staatsregt kunnen opleveren. Buitendien die Republiek heeft niet geëmancipeerd, maar alleen kunnen vergoeden en vergoelijken de gevolgen eener straat-revolutie, welke, zoo als alle revolutien, zonder naar regt of regel om te zien, had uitgeschreeuwd „ La terre française ne porte plus d'esclaves."

De bedenkingen van een deel der Tweede Kamer blijven dan ook onwederlegd in de Memorie van Toelichting. Het is er verre af, dat de ondergeteekenden zouden willen, durven of kunnen onderstellen, dat het gezegde deel der Kamer, even als de hovelingen van vroegeren tijd, tegen overtuiging aan, slechts zouden zoeken naar uitvlugten, om het geldelijk belang te verzekeren van den oorprong hunner magt en aanzien, en dus van de tegenoverstaande onderstelling uitgaande, veroorloven zich de ondergeteekenden de stelling van die, hun ongekende, maar als vertegenwoordigers des volks, als *hunne* vertegenwoordigers, geëerbiedigde Leden der Staten-Generaal te bestrijden en de dwaling in hun stelsel aan te wijzen. De ondergeteekenden zijn geene regtsgeleerden en zoo zij dan hier in ontwikkeling van regtsgronden treden, willen zij gaarne erkennen, daaromtrent bij regtsgeleerden te rade te zijn gegaan.

Het is volkomen waar en juist, dat een mensch, in het afgetrokkene, geen voorwerp van eigendom behoort te zijn, en de Emancipatie der slaven is de toepassing van die leer, maar dat hij het *niet kan* zijn en dat hij het *niet is*, dat wederspreken de Romeinsche Wetgeving en alle Koloniale verordeningen. Dat de slavernij strijdt met het natuurregt, met den staat der natuur, is mede waar, ofschoon niet in dien zin, waarin het door de Commissie van Rapporteurs wordt medegedeeld; maar er is bij deze Emancipatie-Wet geene sprake van natuurregt, van herstelling in den staat der natuur, dat is, *buiten* de maatschappij, maar van regt *in* de maatschappij, van staats- en burgerlijk regt en daarmede strijdt de slavernij niet, dewijl ze in de Koloniën niet wordt geduld, erkend, gehandhaafd en beschermd door kracht en geweld, maar *in*, *door* en *volgens* de wetten van den Staat in de Koloniën. Het eigendoms-regt over menschen, waar de wet het toestaat, is en was ook niet oneigenlijker dan ieder eigendomsregt, dat, van welken aard ook, altijd begrensd wordt door zijn eigenaardigen toestand, door eene materieele en maatschappelijke beperking en nimmer onbegrensd is of kan zijn. Het eigendom van een roofdier verschilt eigenaardig van dat van een huisdier, en het eigendom van eene lading buskruid zal aan de menschen andere verpligtingen opleggen, dan het eigendom van eene lading graan; het vervreemdings-regt van eene hoeveelheid vergift, moet uit zijnen aard aan geheel andere banden liggen, dan dat van voedsel of deksel. De definitie, dat Eigendom een *Jus usus atque abusus* zoude omvatten, kan hier buiten alle theoretische beschouwing blijven, daar *abusus* hier volstrekt niet beteekent regt van *misbruik*, maar

het ruimste, door de wet verboden *gebruik*, waarvoor eene zaak vatbaar is (Foullier Cod. Civ. III N°. 86.) In de zuivere romeinsche regtsleer zal men dat ook zoo bevinden, doch ook daarover hier uit te wijden, zal wel onnoodig zijn, dewijl volgens datzelfde regt, slaven-eigendom kon bestaan en heeft bestaan, zonder het *jus abutendi*, even als van levenlooze of redelooze zaken, dat is het *jus commendi* op hen toe te passen. Onder de vrije Romeinsche Republiek en de eerste Romeinsche Keizers, bestond nog jegens slaven de magt van willekeurige ter doodbrenging en verdere gruwelen, waarvan de redevoering van Cicero voor Cluentius en de hekeldichten van Juvenalis voorbeelden opleveren, maar dat had reeds een einde onder Keizer Hadrianus en Antoninus zoo als blijkt uit: *L. 2 ff de his, qui sunt sui vel alieni juris* en *L. un Cod. de emend. serv.* en toch bleef de magt over slaven, volgens romeinsch regt, nog een eigendomsregt en was het drie eeuwen later nog tijdens Justinianus.

Het is volkomen waar, dat alle eigendom, ook van slaven, aan politie- en veiligheids-verordeningen is onderworpen; dit bewijzen de thans vigerende slaven-reglementen, zoo als ze onder medewerking van eigenaren en beheerders zelven zijn uitgevaardigd, maar die verordeningen kunnen en mogen nimmer gaan tot zijdelingsche vernietiging van het geheele eigendoms-genot. Het gezag kan den eigenaars van huizen regelen stellen op het bouwen en verbouwen van bruikbare schoorsteenen, deuren en vensters, maar het bevel, den schoorsteen toe te metselen, de deuren en vensters toe te spijkeren, ten gerieve van den Staat, dit is geene politie meer, dat is onteigening, en daarmede staat volkomen gelijk het beweren van bevoegdheid, om bij reglement den arbeid van een slaaf ten behoeve zijns meesters, in een algemeen belang te verminderen tot één uur daags of 's weeks; en al kon eene Oostersche Alleenheerschappij of een Westersche Constitutioneele Omnipotentie zich dergelijk politie-regt aanmatigen, dan zoude het toch nog bezwaarlijk kunnen verantwoord worden, zoodanige bevoegdheid, om een eigendom onbruikbaar te maken, te bezigen ter regtvaardiging, om het af te nemen zonder schadeloosstelling.

Nergens zal men in het Rapport der Staats-Commissie vinden, dat zij het woord *onteigening* alleen gebruikte, omdat ook volgens haar stelsel de gronden werden overgenomen en de slaven niet afzonderlijk onteigend werden, het tegendeel is waar; de Commissie heet ook onteigening die der particuliere slaven, die tot geene gronden behooren. Nergens leert de Staats-Commissie, dat Art. 147 der Grondwet minder toepasselijk zoude zijn; in zamenhang genomen, zal men bevinden, dat het gevoelen der Staats-Commissie juist strekt tot huldiging van deze bepaling ook bij de Emancipatie, maar de strikte naleving van dit artikel voor onraadzaam en onmogelijk houdt, niet omdat slaven-eigendom als eigendoms-regt valt buiten de bescherming der Grondwet, maar omdat eene massale onteigening van menigvuldige slavenmagten en slaven-individuen, geen afzonderlijk taxatie-proces met iederen eigenaar gedoogde en dus de taxatie niet bij regterlijk vonnis, maar in de Wet moest geschieden.

Het eigenaardige onderscheidingskenmerk van een eigendoms-regt is, dat het behoort onder de verhandelbare bezittingen en is in patrimonio volgens de wetten van den Staat. Dat het regt op slaven is een verhandelbaar regt, dat een slaaf is eene verhandelbare bezitting, kan niemand betwisten, maar dan moet het ook opgeheven worden, als een bestaand en door de wet erkend en gehuldigd eigendoms-regt. Daarom faalt dan ook de geheele redenering, door de bestrijders van het regt van schadeloosstelling ontleend uit de vergelijking met schoolmeesters, broodeloos geworden door de wet op het onderwijs, kooplieden door verandering in het tarief van in-, uit- en doorvoer benadeeld, droogisten of apothekers in hun bedrijf belemmerd door de geneeskundige staatsregeling. De bevoegdheid om onderwijs te geven, de pligt om een meerdere of mindere belasting te betalen, het uitoefenen van een droogist of apothekersberoep, is niet alienabel, is personeel, is geen eigendoms-regt; maar als dat kon zijn eene verhandelbare zaak, als men kon koopen van den Staat of verkrijgen het regt van alienatie, een schoolmeestersberoep, een vrijdom van regten, een droogist- of apothekers-affaire, even als men in Engeland koopt den officiers-rang, in Frankrijk voormaals regterlijke betrekkingen, zooals men nu krijgt concessie van een' spoorweg of droogmaking, dan kan de Staat dat om staatsbelang niet ontnemen zonder schadeloosstelling. Niet minder onjuist is de vergelijking met heerlijke regten, vooreerst bewijzen staatskundige antecedenten niets vóór of tegen het staatsregt, want het antecedent zelf kan onregt zijn; antecedenten bewijzen alleen, wanneer ze de kracht van erkentenis hebben bij dengenen, wien men ze tegenwerpt. De afschaffing der heerlijke regten dateert van de omwenteling van 1795, en is ook toen als onregtmatig bestreden; doch buitendien de aanhaling van den Grondwet van 1848 is onjuist. Deze hield in het oog, dat de heerlijke regten niet enkel waren politieke regten, maar verhandelbaar, voor een deel met millioenen schats van den Staat gekocht en weder veilbaar door den kooper. Dat onderscheid wordt duidelijk gehandhaafd bij het 4e Addit. Art. der Grondwet, waarvan de 2e alinea alle ontzetting zonder schadeloosstelling volgens de wet verbiedt.

Eindelijk om niets onbeantwoord te laten, nog een woord over de argumentatie, ontleent uit het onderwerp der voordragt zelve. De slavenhandel en invoer van slaven, zegt men, is afgeschaft zonder schadeloosstelling; waarom niet ook de slavernij? de analogie faalt. Onteigening betreft alleen het ontnemen van zakelijke regten, niet het benadeelen van dat regt zonder hetzelve aan te tasten; eene questie *de commodo et incommodo* moet niet verward worden met een onteigenings-proces. De koloniale eigenaren hebben een zakelijk regt op hunne slaven, maar ze hebben nimmer in patrimonio gehad, of den Staat onder het servituut gebogen, om hun perpetueel slaven van de Kust te laten komen. Het verbod om koffij te mogen invoeren als staatsbevoegdheid, regtvaardigt niet het ledigen der koffijpakhuizen zonder betaling.

Ten slotte eindigen de bedenkingen met het zonderlinge verwijt aan de eigenaren, dat, als zij hunne slaven beter hadden behandeld, deze dan goedkooper en de onteigening minder kostbaar zouden zijn. Het omgekeerde zouden wij begrijpen, want het mishandelde en verwaarloosde is zeker minder waard, dan het goed verzorgde; of doelt men op de niet genoeg ontwikkelde zedelijke hoedanigheden? dan nog is die redenering onjuist, want zoo er onder de negerslaven ooit een Uncle Tom bestaat, dan zal hij den onteigenaar altijd het dubbele of driedubbele meer kosten, dan een dronkaard, een malenger of een weglooper.

De ondergeteekenden vertrouwen eerbiedig, hiermede alle bezwaren tegen een regt op schadeloosstelling zoodanig te hebben opgelost, dat zij van de onbevangenheid en zelfstandigheid dergenen, die een ander gevoelen hebben voorgestaan, den terugkeer tot het tegenovergestelde beginsel, nu ook weder door de Regering aangenomen, mogen verwachten.

2°. Het bedrag der schadeloosstelling nagaande, dan komt, wanneer men de gronden en magten bij elkander rekent, dit genoegzaam uit op hetzelfde bedrag als het vorige ontwerp, en de ondergeteekenden zullen het volstrekt niet misprijzen, dat men den eigenaar de keuze laat, om gronden en slaven gezamenlijk, dan wel dezen afzonderlijk te laten onteigenen. Ook onderscheidt zich het nu voorgedragen Ontwerp van het laatstvorige daarin, dat, bij overname van gronden door den Staat, ook de stoommolens en ijzeren waterwerken aan eene bijzondere taxatie worden onderworpen, en daarmede de schadeloosstelling voor die gronden, waarop ze aanwezig zijn, wordt verhoogd. Intusschen, dewijl de Staats-Commissie dit over het hoofd had gezien, zijn hier ook de zeer kostbare op sommige plantagien aanwezige stijlerijen geheel vergeten; echter, zoo als later zal blijken, is die verbetering meer schijnbaar dan werkelijk bestaande. Voor het overige zij het den ondergeteekenden vergund te doen opmerken, dat de schadeloosstelling van het aanhangige Wetsontwerp nog onbillijker is, dan die van het vorige. Het vorige Ontwerp nam kennelijk ten grondslag, de waardeering door de Staats-Commissie bij meerderheid aangenomen, doch erkende, uithoofde verlatene gronden eigenlijk geene waarde hebben, voor de plantagie-magten *hoofdsgewijze* toe een bedrag van schadeloosstelling, gelijkstaande met dat, hetwelk de Staats-Commissie voor slaven en grond *gezamenlijk* had voorgedragen. De Memorie van Toelichting, bij het aanhangig Wetsontwerp gevoegd, beschouwt die waardering als eene overdadige mildheid, en zij zoude het inderdaad zijn, indien de waarden en de grondslag van die door de Staats-Commissie vastgesteld, boven alle bedenking verheven waren, en alle waardering, beneden dat bedrag, als karigheid, alle te bovengaande, als overdadige mildheid moest worden beschouwd; maar het komt ten dezen niet aan op het *gezag* der Staats-Commissie, maar op de *juistheid* van hare redenering. Zoo de grondslag van die redenering onjuist is, de slotsom kan onmogelijk tot waarheid leiden.

Reeds ter gelegenheid van de aanbieding van het vorige Wetsontwerp, werd in een adres aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, breedvoerig aangetoond, dat de verkoopswaarde en wel de gemiddelde verkoopswaarde, uit een aantal onderhandsche en openbare verkoopingen opgemaakt, niets bewees voor of tegen de werkelijke waarde, vermits deze zich regelt, zoo wel naar de werkelijke vruchten, die van een eigendom getrokken kunnen worden, als naar de productie- en kapitaal-vermeerdering, die daaruit voor den eigenaar zouden kunnen resulteren. De marktprijs is een onbillijke maatstaf voor onteigenings-waarden, en dit heeft geen betoog noodig, wanneer men opmerkt, dat volgens zoodanig beginsel de Staat zijne 2½ pCt. rentegevende Schuld tegen ⅔ van het werkelijke bedrag zoude kunnen onteigenen. Het hiervoren aangehaalde adres heeft dan ook in het breede, niet op eigen gezag of opgevijzelde berekening, maar op grond van de stellingen van zoodanige deskundigen, als volstrekt niet bevooroordeeld konden worden beschouwd, mogen aantoonen, dat de onteigenings-som voor plantagien en slaven gezamenlijk behoort te bedragen *vijftienmaal de opbrengst der Effecten*. Dit betoog heeft echter geen onderwerp van overweging mogen uitmaken bij de deliberatien in de Sectien, en daaraan mag men het dan ook toeschrijven, dat de Commissie van Rapporteurs niet in de gelegenheid is geweest, deswegens het gevoelen der Kamer uit te drukken, maar zich heeft moeten bepalen tot eenige afzonderlijke opmerkingen, ten bewijze dat de verdeeling in cathegorien, dat de onafscheidelijke overname van gronden en magten, aan bedenking onderhevig was. Dit ontneemt echter niets hoegenaamd aan de kracht van het betoog in het aangehaalde adres te lezen, en de ondergeteekenden nemen mitsdien de vrijheid daartoe, met aanhaling en bijvoeging van dat betoog, te verwijzen. Immers ofschoon thans eene facultative splitsing van gronden en magten wordt toegestaan, neemt dit geenzins weg, dat nog altijd de gezamenlijke waarde ten grondslag moet strekken der schadeloosstelling. Zij toch, die splitsen willen en hunne gronden behouden, kunnen treden in de beschouwing, waarvan nader, of de betrekkelijke waarde van gronden en slaven behoorlijk is in acht genomen, maar beiden zullen verkeerdelijk en onbillijk getaxeerd zijn, indien voor beiden te zamen eene te geringe waarde wordt aangevoerd.

De ondergeteekenden behoeven geen woord terug te nemen van hetgeen dien aangaande in het adres van 17 November 1857 is ter neder gesteld, en bij wijze van aanhangsel of bijvoegsel hierachter is geplaatst.

De ondergeteekenden vinden zich hier wederom genoodzaakt een terugtred te doen tot het verslag van de Commissie van Rapporteurs over het vorige Ontwerp, vermits de Memorie van Toelichting van het tegenwoordige, ofschoon daarvan verschillende in beginsel, dit geheel onbeantwoord laat. Dat verslag beroept zich op de onteigenings-sommen, door de Gouvernementen van andere Staten bij Emancipatie toegekend, doch let alléén op het bedrag in klinkende munt betaald, zonder op andere omstandigheden te letten. Engeland gaf niet alleen eene som per hoofd, die verreweg overtreft hetgeen de aanhangige wetsvoordragt wil toekennen, maar enorme beschermende regten, behalve een volledig uitstel van vrijverklaring, onder den naam van apprenticeship. Frankrijk gaf slechts eene vergoeding voor eene revolutionaire vrijverklaring, doch men behoeft niet bij vreemde natiën naar gronden te zoeken, tot bewijs, dat hier bij vergelijking geene waarde te vinden is, dewijl zelfs voor de verschillende West-Indische Kolonien van den Nederlandschen Staat, eene verschillende waarde voor slaven en gronden moet worden aangenomen. De eenige maatstaf, welke men kan aannemen, is die, ontleend uit den actueelen toestand der kolonie, en daarbij is de vraag niet alleen wat die waarde is, onder den druk van eene zorgvolle, aan zich zelve overgelatene toekomst, of meerdere dan wel mindere vrijgevigheid bij de Staats-oppermagt in het toekennen van schadeloosstelling, maar wat ze is en zijn zoude, indien de actuele toestand naar bestaande regten werd gehandhaafd en geene onteigening plaats vond? Dan eerst zal duidelijk en ondubbelzinnig worden aangetoond, welke schade door de Emancipatie aan den kolonialen eigendom, en degenen die op dat eigendom zakelijke regten hebben, wordt toegebragt, en welke schadeloosstelling hun toekomt.

Blijkens Artikel 4 worden de Slaven, niet zoo als de Staats-Commissie dit voordroeg, geclassificeerd, naar de gronden waarop zij in wezenlijkheid werkzaam zijn en reeds waren, eer er aan eene Emancipatie, waarbij de cultuur der gronden in eenige aanmerking kwam, konde gedacht worden, maar alleen als Plantage-Slaven gerekend, zoodanige als *ten name* van het effect staan. Dit geeft aanleiding tot groote onbillijkheid en onevenredigheid in de repartitie der schadevergoeding. Er zijn, dit is reeds bij de discussie over het vroeger Ontwerp gebleken, negers van katoen- en houtgronden, die sedert jaren op suikerplantagien werken voor den zelfden meester; zal het nu hunne waarde verminderen, dat ze vóór die jaren en nu nog slechts *in naam* tot eenen anderen cultuur behooren? Doch de onhoudbaarheid van dat stelsel valt in het oog, wanneer daaruit volgt, dat eene particuliere slaaf der eerste klasse, werkende en sedert geruimen tijd gewerkt hebbende op eene plantagie, het dubbele en driedubbele waardig zal zijn van de hoofden der eigenlijke magt. Het stelsel van het Wetsontwerp wordt nog minder stelselmatig, indien men bedenkt, dat daarmede van zelven een aantal verlatene gronden moeten overgenomen worden, want die zoogenaamde, niet tot de plantagie behoorende slaven, omdat zij niet staan ten name der plantagie, zullen dan toch moeten aangemerkt worden als behoorende tot de plantagie, van welken cultuur ook, waarvan zij herkomstig zijn, doch welke nu verlaten grond is.

In dat zelfde Artikel 4 wordt in het voorbijgaan nog eene uitdrukking gevonden, welke nadere opheldering vereischt, dewijl ze aanleiding zoude kunnen geven, om zijdelings *zes ten honderd* van het onteigenings-bedrag terug te nemen, namelijk, wanneer de kosten op *de acte van transport* vallende, door den eigenaar moesten gedragen worden. De Wet diende te verklaren, dat alle uit de onteigening voortvloeijende acten *kosteloos en vrij van zegel* zullen verlijd worden.

Het is hiervoren reeds aangemerkt, dat de keuze, aan belanghebbenden gelaten, om hunne gronden al of niet af te staan, niet onbillijk is, maar in de betrekkelijke taxatie van slaven en gronden, gaat het Ontwerp vrij willekeurig te werk. De Memorie van Toelichting bevat niet de minste aanwijzing omtrent de grondslagen, waarop de gronden, in verhouding tot de magten en omgekeerd, een deel der gezamenlijke waarde worden toegekend. Dat echter de waarde der slaven op zich zelve genomen veel te gering is, dat bewijst de taxatie der particuliere slaven, die gemiddeld bij het Ontwerp eene betrekkelijk grootere waarde erlangen, wanneer men aanneemt, dat het derde eener plantagiemagt volkomen werkbaar is, terwijl volgens gezonde redenering, hunne jaren en bekwaamheden in aanmerking genomen, het volgens de beginselen van het Ontwerp volkomen onverschillig behoorde te zijn, of eene plantagiemagt uit particuliere negers bestond of niet.

Welligt kan hier met gepastheid de aandacht der 2de Kamer van de Staten-Generaal daarop gevestigd worden, dat, zoo als bij het aangehaalde adres omtrent het vorig Ontwerp reeds is opgemerkt en ook nu wederom bij deze voordragt moet opgemerkt worden, hoe bij de taxatie der particuliere slaven geen ander element wordt in acht genomen, dan dat van ouderdom, even als of de jaren alléén beslisten omtrent de waarde van huisbedienden, ambachtslieden en andere bedrijven, daar het toch vast gaat, dat de ouderdom, die in het eene bedrijf reeds eene vermeerdering of vermindering van waarde medebrengt, bij het andere juist het omgekeerde doet ontstaan. Uit dien hoofde mogen dan de ondergeteekenden er ook nu weder op aandringen, dat voor de schadeloosstelling wegens particuliere slaven ook hun bedrijf worde in aanmerking genomen.

Even als alle vroegere plannen en ontwerpen bevat ook het onderwerpelijke regerings-voorstel eenige Cathegoriën van slaven die bij de schadeloosstelling niet in aanmerking komen; ze worden vermeld in Art. 8 van het Ontwerp. Wanneer men echter de 2e Cathegoriën Sub. Lr. B. in dat artikel opgenomen, van naderbij beschouwd, dan zoude men bijna op de gedachte komen, dat de Regering met de geheele schadeloosstelling den draak steekt. De Cathegorie wordt omschreven: „weggeloopen slaven, die bij het ontslag bedoeld in Art. 1 langer dan drie maanden afwezig zijn geweest." Neemt men dat in verband met het laatstgenoemd artikel, dan zal geene schadevergoeding verschuldigd zijn voor alle slaven, die 24 uren vroeger dan de afkondiging der Wet zijn weggeloopen. De ondergeteekenden zullen niet onderstellen, dat de Koloniale Regering zoo iets zal aanmoedigen om de schatkist te bevrijden, en daarna die wegloopers weder op te vangen, om ze volgens de laatste alinea van Art. 8 op Gouvernements Plantagien te laten arbeiden, en alzoo om niet te bekomen, maar ook zonder dat, overwegende, dat de Wet in de Kolonie vóór de afkondiging zal bekend zijn, en bij de negermagten welligt een zucht tot Wegloopery kan doen ontstaan, mag het ten hoogste onbillijk heeten, den eigenaar schadeloosstelling te ontzeggen en den Staat daarvan te bevrijden, indien de aanleiding daartoe in de onteigenings Wet zelve gevonden wordt; de Memorie van Toelichting doet veel eer het tegendeel onderstellen, maar dan heeft men zich vergist in den termijn. Dat voor wegloopers geene schadeloosstelling wordt toegekend, is dan eerst billijk, wanneer noch het Koloniaal Bestuur, noch de eigenaar, gedurende een ruim tijdvak, den weglooper heeft kunnen achterhalen. Dat tijdvak wijst zich aan door de Koloniale Wetgeving, welke den eigenaar van eenen weglooper verpligt nog *drie jaren* hoofdgeld te betalen, en dien dan eerst voor verloren rekent.

Minder, doch in beginsel even onbillijk, is de ontzegging van alle schadeloosstelling Sub. Lr. C. van Art. 8 voor slaven tot dwangarbeid veroordeeld, wier straftijd twee jaren na afkondiging der Wet geëindigd zal zijn. Immers die slaaf is daarmede niet van onwaarde geworden. De

ondervinding leert, dat hij zich betert en beteren kan, dewijl hij niet als de crimineel veroordeelde, onteert en geschandvlekt onder de zijnen terugkeert.

De ondergeteekenden vertrouwen hiermede te hebben aangetoond dat het bedrag der schadeloosstelling niet billijk is.

3°. Het zij den ondergeteekenden niet ten kwade geduid, maar de regeling der schadeloosstelling in het Ontwerp nagaande, kunnen zij daar niets anders in ontdekken dan eene zonderlinge voorbijziening of bepaalde overtreding van Art. 150 der Grondwet, voorschrijvende: dat niemand tegen zijnen wil mag worden afgetrokken van den regter, dien de Wet hem geeft. Het wordt spelen met de uitdrukkingen der Grondwet, indien de Wet zelve in plaats van den gewonen regter, hetzij ten Civile, hetzij ten Criminele, aan de Regering kan overlaten de benoeming van het bepaald personeel eener Commissie van gedelegeerde regters zonder wettelijke instructie, om eene bepaalde daad of een bepaald belang te beoordeelen. Dit wordt echter voorgedragen bij Art. 3 van het Ontwerp. Dat voor dergelijke questiën eene bijzondere, bij de Wet omschrevene, of bij het Wetgevend gezag bekende regtspleging wordt vastgesteld, om dat de gewone of te langwijlig of te onvoldoende is, zal niemand misbillijken, mits daardoor slechts geen wettig belang worde verkort. In het Rapport der Staats-Commissie wordt zoodanige regtspleging voor de onteigening in alle bijzonderheden omschreven, en zij liet de regtsmagt aan den gewonen regter, doch het Ontwerp laat de benoeming der regters, zoowel als hunne regtsmagt, geheel over aan de Regering, die, in het belang van 's rijks schatkist, de partij der onteigenden worden moet, want, verwijzende naar bijlage Lr. D. van het Rapport der Staats-Commissie, behoudt zij zich voor, daarvan aftewijken, zoo verre zij dat raadzaam oordeelt, waarmede de geheele regtspleging in het verborgene ligt.

Het wetsontwerp schendt ook het beginsel van non-retroactiviteit, door te bepalen in Art. 13, dat met en door de onteigening alle schulden, ten lasten van het onteigende loopende, ze mogen reeds opeischbaar zijn of niet, dadelijk opvorderbaar zullen wezen. De wet kan voor het vervolg bepalen, dat onder haar gebied gecontracteerde schulden, vroeger of later opeischbaar kunnen zijn, zij kan gelasten dat praeferentie, op een goed hechtende, zal overgaan op de geldsom, maar zij kan geene particuliere contracten veranderen, zoo dat in strijd met de conventie, crediteuren vroeger betaling ontvangen, of debiteuren langer uitstel verkrijgen. Van naderbij beschouwd, is het echter niets dan staats-eigenbelang, dat hier achterschuilt. De West-Indische Bank heeft belangrijke sommen opgeschoten, betaalbaar in termijnen, waarvan meerdere nog loopen en een gedeelte reeds is afgelost. Deze aflossingen met de verschuldigde renten geschiedden met gemak uit de revenuen of productie der plantagien; nu komt de Emancipatie-wet tusschen beiden, en in strijd met den regtsregel „qui doit au terme ne doit rien" verandert de Staat de termen van het contract, waarop zij geld heeft geleend, schept een regt van compensatie, eer het contract daartoe termen gaf, en bezorgt zich vervroegde betaling met de ruïne van dengenen, dien zij onteigent.

4°. De ondergeteekenden mogen hunne verbazing niet ontveinzen, nu zij tot het laatste deel van hunne beschouwingen en wel tot de betaling der hun toe te kennen *schadeloosstelling* genaderd zijn. Volgens Art. 11 van het ontwerp wordt aan de eigenaren dadelijk, en dat nog wel niet in klinkende munt, maar in wissels uit de Kolonie te trekken, ééne maand na zigt, op het Departement van Koloniën, dus altijd met verlies van renten of disconto, slechts betaald $^1/_3$ en het overige in aandeelen à pari in eene bij het 4e Hoofdstuk der Wet genoemde Koloniale Bank. Het woord *Bank* in de kolonie Suriname geeft reeds op zich zelf genomen treurige herinneringen, en is dus niet geschikt, om groote verwachtingen voor de toekomst op te wekken. Doch wat is die zoogenaamde Bank eigenlijk, wat zal ze worden, indien men de aandacht vestigt op Art. 30 2e alin. van het Ontwerp? Immers niet anders dan een speculatie-fonds, waarvan de voor- of achteruitgang ten eenemale afhankelijk is van de nog duistere, geheel ongekende, van regeringsmaatregelen geheel afhankelijke toekomt der Kolonie. De Wet schrijft reeds voor, dat die Bank zal strekken, om de immigratie van vrije arbeiders te bevorderen, om landbouw, fabrieknijverheid en handel door *Crediet-middelen* te ondersteunen, maar of die bevordering van immigratie, of die crediet-middelen niet ten slotte op algeheelen ondergang van die Koloniale bank zal uitloopen, dat durft de Regering niet verzekeren en nog minder waarborgen, want zij verzekert niet eens een *minimum* van rente, waaruit de gedwongen aandeelhouders, of wien zij hunne aandeelen zouden willen overdragen, mogen nagaan, of zoodanig aandeel zijne nominale waarde, dan wel minder, waardig is. De Regering toont dus stilzwijgend wantrouwen in hare eigene créatie; zij acht de kans van verlies grooter dan die van winst; zij laat die nadeelige kans, die zelfs op totaal verlies kan uitloopen, geheel dragen door de aandeelhouders; en wie zijn die aandeelhouders? Lieden, die in deze bank, in hare credietgevingen een bepaald vertrouwen stellen en vrijwillig daarin deelgenomen hebben? Verre van dien. Het zijn erkende schuldeischers van den Staat, aan wie men bij de Wet de verwachting van eene hazardeuse onderneming in betaling wil geven. Het zijn assignatien, niet eens gehypothekeerd op eene wezenlijke waarde, maar op eene ongekende, onkenbare en onberekenbare toekomst.

Wat is verder het doel, de eigenlijke strekking van deze bank? De Memorie van Toelichting laat het niet onduidelijk raden. Het is niet te doen om het belang van de aandeelhouders, maar het zij de hoofdreden van de oprigting dier bank moet gezoeht worden in het oogmerk, om karig schadeloos gestelde eigenaren op te beuren, hetzij eene, door de Emancipatie vernietigde koloniale industrie en landbouw te behouden, het is niet anders dan het belang van den Staat zelven, die alzoo, hetgeen zij met bekrimping door de eene hand heeft doen uitreiken, met de andere ten eigenbate weder terug neemt, en alzoo den reeds onteigenden ten behoeve van zich zelve, den onteigeningsprijs voor het grootste gedeelte weder ontneemt, om daarmede ten eigen bate, doch ten hunnen perikel en risico, te speculeren. Toen de Regering vele millioenen schats leende, op de verwachting van een cultuurstelsel in Oost-Indiën, dat haar de schoonste verwachtingen aanbood, en dan ook bij uitkomst niet faalde, nam zij, en de wetgeving ondersteunde haar, de risico voor zich zelve, maar dacht er niet aan, wel wetende dat het eene kranke betaling was, de schuldeischers van den Staat met die verwachtingen als klinkende munt te betalen, en toch was daar bewijs van overtuiging, waren er grondslagen van reussite, waarop men bouwen konde. Niets van dat alles bestaat ten dezen. Het is nog alles behalve uitgemaakt, of, en welke immigratiën voor de invoerders en aanbrengers rekening kunnen geven. Het is nog een problema, of men Europeanen voor kolonialen arbeid kan geschikt maken; of men Madeirianen en Portugezen in genoegzaam aantal kan bekomen, en bij den veldarbeid behouden; of het Engelsche Gouvernement aanwerving van Coolies zal toestaan; of vrije arbeiders uit Afrika op huurcontracten kunnen aangebragt worden; of de arbeid van Chinezen niet te duur is en hunne inwoning bij grooten getale niet de zedeloosheid en onrust der Kolonie zal vermeerderen? Het woord *Immigratie*, als onderneming der Koloniale Bank, is dus eene aangelegenheid, welke niet eens in zich zelve, in hare uitvoerlijkheid en hare meerdere of mindere kostbaarheid, en alzoo volstrekt niet in hare resultaten gekend wordt. De Memorie van Toelichting geeft zelve te kennen, dat zoodanige immigratie niet dan met opofferingen is tot stand te brengen, zoo als dan ook trouwens door het gebeurde in de Engelsche Koloniën van Guyana bewezen is. Die immigratie zal alzoo aan hare ondernemers geld kosten; ze zal aan de andere zijde voor hen, die ze gebruiken, teleurstellingen opleveren, maar dat gebruik zal ook al wederom niet ten pericule der gebruikers loopen, maar begrepen zijn onder de credietmiddelen, welke de bank zal verstrekken, om, zoo het heet, landbouw, nijverheid en handel in de Kolonie te ondersteunen, en dierhalve die teleurstelling nederkomen op de aandeelhouders in de bank, die ten slotte niets overhouden dan de afbraak van alle deze teleurstellingen.

Buitendien, de bank heeft een magtigen concurrent, de Regering zegt wel, dat ze niet met de particuliere industrie wil wedijveren, maar zal zij het wel in hare magt hebben dit na te laten, indien Art. 24 van het Ontwerp eene toepassing op groote schaal erlangt, omdat de vrijgemaakte niet slagen in het sluiten van overeenkomsten? — Of zal de Regering zich schijnbaar van dat industrieele belang ontdoen, door verpachting dier gronden met de vrije arbeiders, die dus ook verhuurd worden? of zullen zij zich aan die wederverhuring kunnen onttrekken en weder buiten werk-overeenkomsten treden? zoo niet, welke soort van vrije lieden zijn het, die men even als gereedschap, dat gehuurd is, weder verhuren kan?

Daartegenover staat niets anders, dan dat het bestuur door de aandeelhouders wordt benoemd, en dat aan de bank *honderd duizend* bunders (het getal is aanzienlijk maar de zaak luttel) *onbebouwden* grond worden geschonken. Maar is dat bestuur wel onafhankelijk, is het wel aangesteld om voor de belangen der aandeelhouders, alleen van hen afhankelijk, te zorgen? — Het tegendeel is waar; de 3e alinea van Art. 29 leert, dat het bestuur staat onder toevoorzigt van een Gouvernements-Commissaris, met den last, om, bij omkeering van het doel van alle namelooze Vennootschappen, niet voor de Vennootschap, maar voor *de algemeene*, en dat zijn hier de *Gouvernements-belangen* te waken. Het geschenk van die 100,000 bunders moet grootsch klinken voor ieder, die niet weet, dat onbebouwde gronden in de Kolonie Suriname zijn bosschen, zwampen, zandritsen, die aan ontginning verbazenden arbeid en uitgaven kosten, en daarom hoegenaamd geene waarde hebben, maar in tegendeel aanmoediging en ondersteuning voor hunne ontginners vorderen.

Wat zijn alzoo die aandeelen in de Koloniale Bank? Niets anders dan het uitvloeisel van hetgeen wij bij den aanvang dezer memorie hebben aangeduid, als het gevolg van weifeling tusschen het doel en de middelen, om dat doel te bereiken. Men gevoelt dat zoo de vrijverklaring kostbaar is en Staatsschuld of betaling uit 's lands schatkist onvermijdelijk maakt, de gevolgen van die vrijverklaring, zoo ze niet eene geheele kolonie zal kosten, nog vrij wat offers zal vergen en nieuwe staatsschuld of betaling uit 's lands schatkist zal te weeg brengen, en met die offers, met die schulden ten laste van den Staat, ten behoeve van een staatsbelang, wil men degenen, die het eerste hoofdstuk der Wet tot schuldeischers van den Staat verheft, voldoen en betalen.

De ondergeteekenden durven vragen, of het immer met staatsregt en staatstrouw is overeen te brengen, dat men de onteigenden van eenen, in staatsbelang aangelegden, maar in zijne rendementen hoogst gehazardeerden spoorweg betaalt als met klinkende munt, door aandeelen in die gewaagde onderneming? Dan eerst zal zoodanige betaling afdoende en regelmatig zijn, wanneer de Staat, zonder het vertrouwen op te dringen, door guarantie van kapitaal en behoorlijke rente, den houder de volle vrijheid laat, om zonder verlies de onderneming te verlaten, of zich aan de wisselvalligheid der uitkomst toe te vertrouwen. Zoo als de zaak nu ligt, is het niet te verwachten, dat die aandeelen, eenige beteekenende percents waarde zullen hebben, en dierhalve aan den houder iets meer opleveren dan een onberekenbaar verlies.

De ondergeteekenden mogen er dan ook niet langer bij stilstaan; zij zijn te zeer overtuigd dat de vertegenwoordiging des volks niet zal gedoogen, dat een dergelijk Wetsontwerp tot Wet verheven worde, en laten gaarne aan de eigene overweging van die vertegenwoordigers over, of dusdanige betaling van eene wettige staatsschuld, is overeen te brengen met de goede trouw, welke tot dusverre de roem van het Nederlandsche volk mogt uitmaken?

Het is op deze gronden, dat de ondergeteekenden zich wenden tot de volksvertegenwoordiging, met het eerbiedig en nadrukkelijk verzoek, dit Wetsontwerp niet aan te nemen, tenzij het geheel worde omgewerkt op andere grondslagen, vermits:

het voorgedragene Wetsontwerp, die zoo belangrijke onteigenings-regtspleging tegen de eigenaren, overlaat aan de bepalingen van een ongekend reglement, en aan de justificatieve van daartoe speciaal aangestelde Commissarissen of zaakgelastigden van hunne wederpartij;

eene veel te geringe schadeloosstelling of vergoeding wordt toegekend en dan nog terug genomen, om vervolgen te worden in eene gewaagde, in uitkomst twijfelachtige, om niet te zeggen ruïneuse onderneming, ten gerieve van den Staat, die zich van al de kwade gevolgen vrijwaart;

de toekomst der Kolonie, de veiligheid van hare ingezetenen met hunne geheele industrie, overlaat aan onpractische theoriën, welke door volslagen onbekende verordeningen in toepassing moeten gebragt worden.

De ondergeteekenden hopen en vertrouwen, dat na gezet onderzoek der zake, de Wetgevende Magt tot de overtuiging zal komen:

dat de meesters van slaven *regt* hebben op *schadeloosstelling* in de werkelijke beteekenis van dat woord;

dat die, hetzij bij de wet, hetzij door eene bij de wet geregelde begrooting, berusten moet op het beginsel, dat de waarde der plantagie-slaven niet minder is dan *vijftien maal* de gemiddelde productie der effecten of gronden, waarop zij werken en waartoe zij behooren of konden behooren;

dat de particuliere slaven niet enkel worden gewaardeerd naar hunnen ouderdom, maar ook volgens hun bedrijf, in cathegoriën verdeeld;

dat als plantagie-slaven niet enkel worden beschouwd degenen, die staan ten name der plantagien, maar ook die aldaar, gedurende een te bepalen tijd, vóór de Emancipatie zijn werkende geweest;

dat de regeling der schadeloosstelling, onder behoorlijke vormen, tot waarborg van alle daarbij betrokkene belangen, moet worden opgedragen aan geheel *onpartijdige* regters;

dat de betaling van de toegekende indemmiteit, in *werkelijke* en niet *denkbeeldige* voldoening moet bestaan;

dat de regten en verpligtingen der vrijgemaakten en de maatregelen, vereischt tot het bewaren van rust en veiligheid, aan vaste regelen en verordeningen behoort onderworpen te zijn, en eindelijk:

dat de koloniale nijverheid, voor zooverre zij zich nog mogt trachten te redden uit de onvermijdelijke bezwaren, welke het verlies van eenige duizenden arbeiders moet naslepen, niet mag en kan verwezen worden, naar denkbeeldige overeenkomsten met de vrijgemaakten, zonder den minsten waarborg of waarschijnlijkheid van naleving, maar geschraagd en ondersteund moet worden, door van Staatswege aangebragte middelen, om dadelijk bij en met de Emancipatie te voorzien in den noodigen handen-arbeid, welke de particuliere industrie nog mogt behoeven, zonder die te putten uit de schadeloosstelling der onteigenden en die daaraan te wagen.

Mogten deze beginselen in het oog gehouden worden, dan zullen de ondergeteekenden en degenen wier belangen zij waarnemen, nog altijd enorm verliezen, maar dan zal ten minste de Emancipatie zooverre mogelijk tot stand zijn gebragt, zonder miskenning van erkende en bestaande regten, en zonder eene belangrijke Kolonie van den Staat over te laten aan de onberekenbare gevolgen van eenen toestand, drijvende tusschen onvermogen tegen losbandigheid en werkeloosheid, en onbepaaldheid van gezag en middelen om die te bestrijden.

Volgen de handteekeningen.

Amsterdam, 25 *November* 1858.

Te Haarlem, bij JOH. ENSCHEDE EN ZONEN.